

MAGAZINE VOOR ALUMNI EN RELATIES

Broerstraat 5

- > Mooi, elegant en raadselachtig: 'voelende' eiwitten
- > Annemieke Hendriks koos standplaats Berlijn
- > De Wondre Stad van Jacques Wallage
- > Heleen Mees nieuwe columnist
- > Roerige tijden oud-topbankier
Jan Zegering Hadders

> Auteur Jeroen Smit,
Alumnus van het jaar

Comenius

Executive leergangen over visie en leiderschap

In samenwerking met de topuniversiteiten van Harvard, Yale, Berkeley, Leuven, Parijs, Heidelberg, Bologna, Praag, Cambridge, Groningen, Beijing en Shanghai

Nationale Comenius Leergang

Executive programma over visie en leiderschap met een keur aan inzichten uit de klassieke wetenschapsgebieden: wijsbegeerte en religie, recht, sociale, medische en natuurwetenschappen, letteren en economie. Niet 'koude' academische kennis staat centraal, maar kennis die verrijkt is met de persoonlijke visie en levenservaring van vooraanstaande sprekers. De leergang is een investering in de veelzijdigheid van de deelnemers.

Tijdsduur: 7 x 2 aaneengesloten dagen gespreid over 9 maanden

Start: donderdag 12 november 2009 en donderdag 27 mei 2010

Locatie: centraal in Nederland

Europese Comenius Leergang

Internationaal executive programma waarin leiderschapsonwikkeling centraal staat. In samenwerking met de internationaal vermaarde universiteiten van Leuven, Parijs, Heidelberg, Bologna, Praag, Cambridge en Groningen worden vakoverstijgende inzichten uit zeven klassieke wetenschapsgebieden aangereikt. De leergang stimuleert het vermogen om fundamentele veranderingen te herkennen en er op in te spelen.

Tijdsduur: 7 x 3 aaneengesloten dagen gespreid over een jaar

Start: woensdag 25 november 2009 en woensdag 19 mei 2010

Locaties: Leuven, Parijs, Heidelberg, Bologna, Praag, Cambridge en Groningen

American Comenius Course

Executive topprogramma over 'leiderschap en spirit' in samenwerking met docenten van de Amerikaanse universiteiten Harvard, Yale en Berkeley. Tijdens de eerste studieweek concentreren topsprekers van Harvard zich op 'the concept of power'. In Yale staat 'the concept of dignity' centraal. De tweede studiereis begint met een tweedaagse treinreis van Denver naar San Francisco en eindigt aan de Berkeley University in Californië. 'Breaking new ground' en 'out-of-the-box thinking' zijn hier de leidende thema's.

Tijdsduur: 2 studiereizen van een week

Start: zondag 8 november 2009 en mei 2010

Locaties: Cambridge, New Haven en Berkeley (USA)

Chinese Comenius Course

De nieuwe Chinese Comenius Course is een executive programma over 'leiderschap en veerkracht' in samenwerking met de topuniversiteiten Peking University en Tsinghua University in Beijing en Fudan University in Shanghai. Na een 2-daagse inleidende module in Nederland volgt de 9-daagse studiereis naar China. Verbinding, balans en dynamiek zijn de thema's waardoor een diep inzicht in de drijfveren en levenskracht van China ontstaat.

Tijdsduur: 2-daagse module in Nederland en een studiereis van 9 dagen

Start: donderdag 15 april 2010

Locaties: Nederland, Beijing en Shanghai

Sprekers

Onze Nederlandse sprekers zijn o.a.:

mgr. Bär | em. prof.dr. Heleen Dupuis (Universiteit Leiden) | prof.dr. Vincent Icke (Universiteit Leiden/Universiteit van Amsterdam) | prof.dr. John Rijsman (Universiteit van Tilburg) | prof.dr. Paul Scheffer (Universiteit van Amsterdam) | prof.dr.ir. Sander Bais (Universiteit van Amsterdam) | prof.dr.mr. Afshin Ellian (Universiteit Leiden) | prof.dr. Jos de Beus (Universiteit van Amsterdam) | prof.dr. Paul van Tongeren (Radboud Universiteit Nijmegen)

Onze Europese sprekers zijn o.a.:

prof.dr. Johan Verstraeten (Leuven) | Kardinaal G. Danneels (Leuven) | prof.dr. Nilufer Göle (Parijs) | prof.dr. Konrad Beyreuther (Heidelberg) | mr. Gherardo Colombo (Bologna) | prof.dr. Simon Conway Morris (Cambridge) | prof. Milan Knizak (Praag)

Onze Amerikaanse sprekers zijn o.a.:

prof. Ronald Heifetz (Harvard University) | prof. Joseph Nye (Harvard University) | prof. Paul Kennedy (Yale University) | prof. Amy Chua (Yale University) | prof. Michael Nagler (Berkeley University) | prof. Alex Filippenko (Berkeley University) | Gijs Scholten van Aschat (acteur)

Onze Chinese sprekers zijn o.a.:

prof. Hu Angang (Tsinghua University) | prof. Pan Wei en prof. Xinzhong Xu (Peking University) | prof. Lu Ming, prof. Jun Zhang en prof. Yin Xingmin (Fudan University)

Bel voor meer informatie drs. Sandra Roelen-Hendriks

050 - 316 22 23

www.comeniusleergang.nl

rijksuniversiteit
groningen

> 4 **‘Leer studenten omgaan met succes’**

Jeroen Smit, auteur en Alumnus van het jaar, vindt dat economen zich meer in de psychologie van de mens moeten verdiepen.

> 6 **Zwarts op wit**

> 7 **Alumnus in het buitenland**

> 8 **Onderhandelen met eiwitten**

Toponderzoekster Armagan Koçer wil met haar eiwitten kanker helpen bestrijden

> 11 **Ain Wondre Stad**

> 12 **Religie is overal**

Endowed Chair hoogleraar Kocku von Stuckrad schrikt niet terug voor een sjamanistisch weekendje

> 14 **Mussengang**

> 16 **Het bos, de beer en de beleving**

Cultuurgeografes puurden Iespakket uit bezoek aan bedreigd Canadees regenwoud

> 18 **Topbankier in roerige tijden**

Aandeelhouders bekogelden Jan Zegering Hadders met schoenen en munten

> 19 **Column Heleen Mees**

> 20 **Standplaats Berlijn**

Annemieke Hendriks' sociologische kijk op twintig jaar muurloos Midden-Europa

> 22 **Eerste halte voor medicijnonderzoek**

Vele studenten verdienden als testpersoon in Zuidlaren hun skivakantie

> 24 **Column Tienke Koning**

> 25 **Fondsenwerving**

> 26 **Alumni Actief**

> 28 **Life Long Learning**

> 30 **Oraties, Portretten en Colofon**

> 32 **Alumni Achteraf**

Foto voorkant: Jeroen Smit, Alumnus van het jaar

FOTO > JACQUELINE DE HAAS / HOLLANDSE HOOGTE

We hoeven ons lichaam niet meer te gebruiken, want we hebben machines. We hoeven onze hersenen niet meer in te zetten, want we hebben computers. We hoeven geen beroep meer te doen op ons gevoel en onze intuïtie, want we hebben procedures en protocollen. Mechanisering, automatisering, regularisering: in het moderne leven lijkt steeds meer buiten de mens om te gaan...

Toch speelt de menselijke factor nog een grote rol, zoals dit nummer van *Broerstraat 5* aantoont, bijvoorbeeld in twee artikelen over de hedendaagse malaise bij banken. Jeroen Smit – verkozen tot RUG-alumnus van het jaar – beschrijft in zijn bestseller *De Prooi* hoe menselijke ondeugden een instituut als ABN Amro ten val brachten. Daarnaast steekt Jan Zegering Hadders als voormalig topbestuurder van de ING de hand in eigen boezem en hekelt hij het gebrek aan zelfkritiek. En de Groningse oud-burgemeester Jacques Wallage, mijmerend in Ain Wondre Stad, herinnert zich hoe acties van burgers grote effecten kunnen hebben. Biochemica Armagan Koçer weet de menselijke dimensie zelfs in te brengen in haar onderzoek aan eiwitmoleculen, met wie ze moet ‘onderhandelen om ze de dingen te laten doen die ik wil’.

Wie inziet hoe krachtig de menselijke dimensie is, komt snel uit op het belang van informatie, onderwijs en scholing. In zijn column houdt rector magnificus Frans Zwarts ons bijvoorbeeld voor dat niet alleen technologische innovatie, maar evenzeer culturele transformatie nodig is om oplossingen voor grote problemen te vinden. Ook Heleen Mees, onze nieuwe columnist, verbeidt zo’n transformatie, noodzakelijk voor waarachtige vrouwenemancipatie. In verschillende artikelen blijken alumni en wetenschappers geïntrigeerd door de beelden die mensen in hun hoofd hebben en die hun gedrag en houding bepalen. Zo schreef Duitsland-deskundige Annemieke Hendriks een boek over de blijvende scheidingen der geesten in Midden-Europa. Kortom, veel wetenschap en vooral veel mens, in dit nummer.

Wij wensen u veel leesgenoegen!

De redactie
redactieB5@rug.nl

‘Leer studenten omgaan met succes’

‘Dat salarissen van topmensen bij wet openbaar moeten zijn, heeft veel kwaad gedaan’

Jeroen Smit, journalist, auteur en Alumnus van het jaar, vindt dat economen zich meer in de psychologie van de mens moeten verdiepen. Dat commissarissen zich actief met de onderlinge verhoudingen binnen hun bestuur moeten bemoeien. En dat studenten alvast weerbaar tegen hun eigen latere succes moeten worden gemaakt. Alleen zo kunnen debacles als de ondergang van ABN Amro voorkomen worden.

‘Ederéén is wel hebzuchtig!’ Jeroen Smit zegt het nonchalant, hij presenteert het als een feit. Over de publieke verontwaardiging over topsalarissen en bonussen haalt hij dan ook zijn schouders op. ‘Er zijn heel weinig mensen die, als ze 1,3 miljoen krijgen aangeboden, 1 miljoen aan het Rode Kruis geven.’ Smits oren klapperen niet langer van zulke bedragen. Voor zijn boek *De Prooi* sprak hij een groot deel van de ABN-top, mensen die hun privévermogen fors vermeerderden door de verkoop van de bank.

Gerrit Zalm

In *De Prooi* beschrijft Smit minutieus hoe menselijk onvermogen en onbegrensde hoogmoed een instituut als ABN Amro ten val konden brengen. Dát, en niet gebrek aan intelligentie of financieel inzicht, werd de bank fataal. En juist voor dat menselijke aspect is in de journalistiek te weinig aandacht, meent Smit. ‘Journalisten wagen zich er niet aan. Omdat het veel tijd kost en niet altijd wat oplevert. Of omdat het als minderwaardig wordt gezien. Maar waarom heb ik nog niets gelezen over hoe Gerrit Zalm benoemd is als de nieuwe ABN-topman? Een functie die hij kreeg van zijn opvolger Wouter Bos, die als staatssecretaris al nauw met hem had samengewerkt? Wanneer heeft hij gebeld, hoe laat, hoe ging dat gesprek? En wat zei Zalm vervolgens tegen Dick Scheringa, zijn baas bij DSB? Wat speelt daar allemaal?’ Het zijn mensen die banken besturen en dus ook mensen die fouten maken, vindt Smit. Het is dus onverstandig om je neus op te halen voor verhalen over wie die mensen zijn en hoe ze zich tot elkaar verhouden.

Commissarissen bij banken moeten zich daar van Smit ook veel meer in verdiepen. ‘Meestal kijken ze vooral of de cijfers kloppen. Als het bestuur van de bank van ruzie aan elkaar hangt, zoals bij ABN Amro het geval was, bemoeien ze zich er niet mee. Terwijl het voor de toekomst van de bank toch echt beter was geweest, als ze wel inge-

grepen hadden. Dat Wilco Jiskoot, de tweede man van ABN, jarenlang doorging met iets waar topman Rijkman Groenink pertinent tegen was, is echt onvoorstelbaar. Daar is de Raad van Commissarissen verantwoordelijk voor. Commissarissen moeten actiever personeelsbeleid voeren, op tijd de juiste mensen benoemen en ze vooral ook op tijd ontslaan.’

Afgunst

Die blinde vlek voor de invloed van menselijk handelen bestaat volgens Smit ook in de wetenschap. ‘De economie gaat er nog altijd vanuit dat een mens een homo economicus is, dat de mens altijd handelt op de meest verstandige wijze. Dat is vaak niet zo. Ik lees nu *Animal Spirits* van Robert Shiller en George Akerlof en daarin staat een mooi voorbeeld. Stel, je ligt op het strand en je hebt zin in je favoriete biertje. Iemand in je gezelschap biedt aan om er een voor je te halen bij het vijfsterrenrestaurant vlakbij en hij vraagt hoeveel je maximaal wilt betalen. Waarschijnlijk is dat een ander bedrag, dan wanneer hij had gezegd dat hij naar een supermarkt zou gaan. Het gaat om hetzelfde biertje, de meeste economen gaan er daarom vanuit dat je een vaststaande prijs in je hoofd hebt. Maar vanwege het principe van fairness, dat vaak buiten beschouwing wordt gelaten, werkt het toch anders. Mensen willen niet te veel voor iets betalen.’

Dat begrip speelt volgens Smit ook een grote rol in de discussie over topsalarissen. Smit: ‘Ik geloof echt dat de wet die voorschrijft dat salarissen van topmensen openbaar moeten zijn veel kwaad heeft gedaan. Als je directeur van een ziekenhuis bent en zes ton per jaar verdient, kun je daar prima van leven. Maar als je dan hoort dat de buurman, die een kleiner ziekenhuis bestuurt, acht ton verdient, dan is het opeens niet meer genoeg. Dan gaat afgunst een rol spelen.’

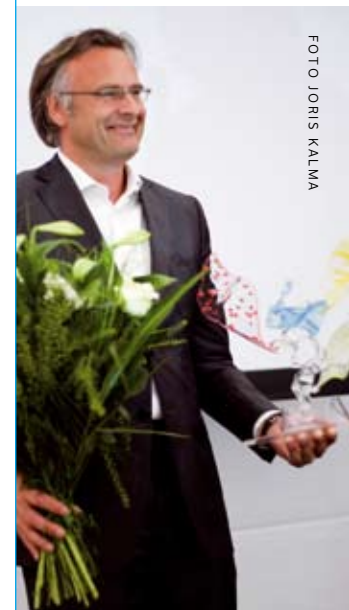

FOTO JORIS KALMA

Jeroen Smit (1963)

studeerde van 1981 tot 1986 sociologie en bedrijfskunde in Groningen. Daarna werkte hij enige tijd als organisatieadviseur. Maar de journalistiek trok hem meer. Hij ging aan de slag bij het *Financieele Dagblad*, werkte als chef van de economieredactie van het *Algemeen Dagblad* om vervolgens hoofdredacteur te worden van *FEM business*. Sinds 2002 wijdt hij zich volledig aan journalistieke boeken. Zowel *Het drama Ahold* als *De Prooi, blinde trots breekt ABN Amro* werden verkoop-successen. Smit werd in 2009 door de RUG gehuldigd tot Alumnus van het jaar.

> www.jeroensmitenzo.nl

>> [vervolg op pagina 6](#)

Ja en amen

Aan dit soort mechanismes zijn ook mensen als oud-Aholdbaas Cees van der Hoeven, waarover Smit eerder een boek schreef, ten prooi gevallen. Smit weigert hen daarom te betitelen als 'boeven'. 'Dat zijn voor mij mensen die willens en wetens geld stelen. Dit zijn alleen mensen die iets deden wat niet mocht.'

Dat kwam, denkt Smit, omdat ze dachten dat voor hen andere regels golden. 'Ze konden zichzelf niet meer relativieren. Ze waren succesvol en zijn vervolgens opgestegen, niemand had meer invloed op ze. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor Rijkman Groenink van ABN Amro. Zulke mensen verzamelen mensen om zich heen die ja en amen zeggen. Kritische geluiden horen ze niet en daarom hebben ze niet langer de beste informatie beschikbaar om goede besluiten te nemen.'

Ook dat is doodnormaal menselijk gedrag, vindt Smit. Maar wel gedrag dat voorkomen kan worden. 'Ik zou het een goed idee vinden als de bedrijfskunde- en economie-opleidingen in Groningen een vak aanboden waarin studenten leren omgaan met hun eigen succes. Dat moet je dan vanzelfsprekend 'leiderschap' of iets anders aansprekends noemen, maar in wezen komt het erop neer dat studenten leren om straks in het bedrijfsleven, ondanks hun eventuele succes, met beide benen op de grond te blijven. Het mooiste zou natuurlijk zijn als een Groenink of Van der Hoeven dat college gaan geven: 'Dit en dit heb ik allemaal goed gedaan, maar hier ben ik mijn grip verloren.' Bij de meeste toehoorders zal misschien weinig van die lessen blijven hangen, ze staan tenslotte aan het begin van hun carrière, maar bij een paar zal het een duurzaam effect hebben, zodat ze het zich na tien jaar nog herinneren – en toepassen.'

Emotioneel

Smit realiseert zich dat hij zelf ook kwetsbaar is voor zulke grootheidswaanzin. 'Natuurlijk, er zijn 175.000 exemplaren van mijn boek verkocht, ik moet op mijn tellen passen. Ja, ik kan leven van het boek en de spin-off, zoals dagvoorzitterschappen. Maar ik heb het boek niet primair voor het geld geschreven. Ik werd in april 2007 gedreven door verbazing: hoe kan het bestuur van zo'n belangrijk Nederlands gezichtbepalend bedrijf de regie over de toekomst kwijt-raken? Door de kredietcrisis heeft de interesse in het bankwezen een enorme vaart genomen en dat heeft de verkoop van mijn boek ook goed gedaan. Maar voor hetzelfde geld had het onderzoek nergens toe geleid en dan was ik wél al die tijd kwijt geweest. Je moet het dus echt vooral leuk vinden om te doen.'

Nu had Smit het geluk dat de meeste mensen die hij interviewde zijn naam al kenden vanwege zijn vorige boek *Het drama Ahold*. 'Mensen wisten daardoor wat voor soort onderzoek ik deed en waren daarom bereid mee te werken. Ze wisten dat ik niet direct zou citeren en niet zou vertellen met wie ik gesproken heb. Sommige mensen wilden echt heel graag hun verhaal kwijt, omdat ze erg emotioneel waren over wat er met ABN Amro is gebeurd. Zo kon ik langzaam-aan zien wat de gemene deler van hun verhalen was.'

Dat Smit zijn eigen succes inderdaad nog kan relativieren, blijkt uit zijn reactie op het feit dat hij is uitgeroepen tot Alumnus van het Jaar, een titel die dit jaar in het leven is geroepen. 'Toen ik hoorde dat ik het was geworden, was ik natuurlijk enorm gevlaid. Maar ik dacht ook meteen: Wat doe ik nou helemaal, dat ik zo'n prijs verdien? Dat is toch meer iets voor iemand die levens redt?'

TEKST > FRANKA HUMMELS

FOTO > MARCEL VAN DEN BERGH

Koude koeien

'Er is een tijd geweest dat Groenland groen was. Een groep Vikingen heeft er eeuwen als veeteeltboeren weten te overleven. Maar later in de Middeleeuwen veranderde het klimaat. De kleine ijstijd brak aan. Dat luidde het einde in van die Vikingen. Hoe kon dat gebeuren? In zijn magistrale studie *Collapse: How Societies Choose to Fail or Survive* stelt Jared M. Diamond dat de Groenlandse Vikingbeschaving ten onder is gegaan door verkeerde keuzen. De Vikingen maakten de fout om, ondanks de toenemende kou, afhankelijk te blijven van de hogere technologie. Zij vonden het beneden hun waardigheid om te vervallen in het menu van vis, stinkrobber en walvissen, zoals de Inuit deden, en bleven vasthouden aan het eten van hun moderne, kleumende koeien. Terwijl de Inuit zich ondanks en dankzij hun eenvoudiger, want natuurlijker, voedsel hebben weten te handhaven.

Was de ondergang van de Groenlandse Vikingen onvermijdelijk? Als de Vikingen een universiteit hadden gekend, zouden ze het op het witte Groenland misschien nog hebben uitgehouden. Want de wetenschap is als een Ark van Noach. Het is een van de instituties die een beschaving voor implosie kunnen behoeden. Niet alleen omdat de wetenschap technologische oplossingen kan aandragen, maar ook omdat de wetenschap de wereld in ons hoofd kan veranderen. Achteraf kunnen we ons erover verbazen dat de Vikingen hun opvattingen en hun gedrag niet aanpasten. Maar kijk eens naar óns. Wetend dat onze energievoorraad eindig is, verzetten we ons toch tegen windmolens, omdat die het landschap zouden ontsieren. Zonnepanelen op onze daken, maar wel per vliegtuig op vakantie, want je kunt niet altijd bij het milieu stilstaan. We kopen zuiniger auto's en gaan meer rijden omdat die auto's zo lekker zuinig zijn. Vikingengedrag?

Technologische innovatie is uiterst belangrijk, maar niet alleen. We moeten er ook anders mee omgaan. Ons gedrag aanpassen. De combinatie van technologische innovatie en culturele transformatie, daar gaat het de komende decennia om. Ik ben er meer dan ooit van overtuigd dat universiteiten een cruciale rol spelen bij dit soort kritische transformatieprocessen. Zeker brede universiteiten als de onze, want de oplossing komt niet uit één bepaald wetenschapsgebied. Niet voor niets werken ruim driehonderd onderzoekers uit vele vakgebieden mee aan het Energy Delta Research Centre van onze universiteit: chemici, fysici, milieuonderzoekers, psychologen, economen, politicologen en juristen. Wie weet concluderen ze wel dat we, nu het poolijs smelt, weer naar Groenland moeten verhuizen. En onze koeien met ons.'

TEKST > EDZARD KROL

Prof. dr. Frans Zwarts
rector magnificus

‘Hebreeuws kunnen spreken is belangrijk’

Aäron Zitoony (28) studeerde Moderne Midden-Oostenstudies en journalistiek in Groningen en verzamelde daarna in Amerika nog anderhalf jaar kennis over terrorisme en veiligheid. Nu werkt hij op de Nederlandse Ambassade in Tel Aviv. Wat zijn Aärons idealen en waar wil hij over tien jaar zijn?

Je hebt een exotische naam. Vertel eens iets over je afkomst.

‘Ten eerste spreek je het uit als zietoenie, met de klemtoon op de ‘oe’. Mijn moeder komt uit Nederland, mijn vader uit Israël, uit een familie van Arabische Joden. Mijn ouders hebben elkaar in een kibboets leren kennen, mijn vader is mee naar Nederland gekomen. Ik ben in Groningen geboren.’

Je bent sinds januari handelsmedewerker op de Nederlandse ambassade in Tel Aviv. Wat doet een handelsmedewerker?

‘Ik probeer de banden tussen het Nederlandse en het Israëlische bedrijfsleven te versterken. We organiseren seminars om de Israëli’s te laten zien wat Nederland allemaal te bieden heeft. En als de minister van economische zaken op bezoek komt, stellen we een programma samen. Er is levendige handel, vaak vinden bedrijven elkaar zelf wel. Maar dan komen ze toch met vragen bij ons. Op dit moment ben ik voor een leverancier van een babyproduct bezig een lijst te maken met mogelijk geïnteresseerde babyzaken, speelgoedwinkels en supermarktketens.’

Hoe ben je aan deze baan gekomen?

‘Tijdens mijn studie Midden-Oostenstudies heb ik hier stage gelopen. Toen ik twee jaar geleden afstudeerde in Amerika, stuurde ik mijn cv op naar de ambassade, maar toen was er niets vrij. Wel een jaar later. Ze belden me en ik werd aangenomen. Ik werkte toen als onderzoeker bij het Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement COT in Den Haag.’

Werkte je Joodse afkomst in je voordeel bij het krijgen van de baan?

‘Het was geen voorwaarde, maar hielp wel mee. Voor de baan is Hebreeuws kunnen spreken belangrijk. Via mijn vader heb ik de taal van jongsaf meegekregen. Voor een werkvergunning was het ook makkelijk. Iedereen van Joodse afkomst kan eenvoudig naar Israël emigreren, “aliya maken”, heet dat.’

Als ik naar je cv kijk, staat alles in het teken van terrorisme en het Midden-Oosten. Gaat Aäron Zitoony het Palestinaconflict oplossen?

‘Haha. Dat lijkt me iets te hoog gegrepen. Het is ook niet zo dat ik mijn studiepad heb gekozen met in mijn hoofd: Als ik vijf-

endertig ben, ben ik hoofd van een of ander onderhandelingsteam bij de Israëli’s. Zo zit dat niet. Ik heb gewoon steeds gedaan wat ik leuk vond.’

Voel je je veilig in Israël?

‘Ja. Ik ben in 2001 vlakbij een aanslag geweest. Dat was wel schrikken. Voor de rest heb ik hier eigenlijk nooit een onveilig gevoel. Als je een winkelcentrum in gaat, wordt je tas gecontroleerd en ze kijken of je geen wapen bij je hebt, dat ben ik gewend. In Nederland hoor je alleen over de oorlog en de aanslagen, dan denk je al gauw dat het hier een groot slagveld is, maar dat is echt niet zo.’

Waar zit je over tien jaar?

‘Niet meer op de ambassade, denk ik, maar in Tel Aviv wil ik best blijven. Leuke stad, veel zon, ik zit vlak bij het strand. Als je op de ambassade werkt moet je niet je politieke mening op straat leggen, maar ik kan wel zeggen dat ik het belangrijk vind dat er een Joodse staat is en dat ik daar ook deel van wil uitmaken.’

TEKST > ELLIS ELLENBROEK

Biochemica **Armagan Koçer** is zo'n jonge toponderzoeker waar de universiteit trots op is. Zij haalde niet alleen een Vidi-beurs van NWO binnen, maar ook een belangrijke Europese startersubsidie. Deze stellen haar in staat onderzoek te doen naar eiwitten die krachten kunnen 'voelen' en onder andere belangrijk zijn voor de werking van onze zintuigen. Koçer werkt op het niveau van de duizendste millimeter, de nanotechnologie.

Onderhandelen met eiwitten

Armagan Koçer (1970) is geboren in Tunis als dochter van een Turkse diplomaat. Ze studeerde biochemie aan de Middle East Technical University in Ankara, waar zij ook promoveerde. Vanaf 2001 werkte ze als onderzoeker aan het Groningse nanotechnologie-instituut Biomade. In 2007 maakte zij de overstap naar de vakgroep enzymologie van de RUG. Als biochemisch toptalent ontving zij zowel een Vidi-beurs van NWO als een grote Europese subsidie, de ERC-Starting Grant.

Eiwitten zijn overal. Menselijke cellen, bacteriën, algen, noem maar op: allemaal bestaan ze voor een groot deel uit eiwitten. Het zijn complexe moleculen die de bouwstenen van het leven vormen. Wat de baksteen is voor de bouwsector, is het eiwit voor het leven. Voor veel wetenschappers zijn eiwitten waarschijnlijk niet veel meer dan dat: moleculaire bakstenen. Soit. Maar voor Armagan Koçer ligt dat anders.

Weinig wetenschappers kunnen zo gepassioneerd vertellen over eiwitten als zij. Gedurende het interview gebruikt Koçer geregeld adjectieven als mooi en elegant als ze het heeft over de eiwitten die ze onderzoekt: 'Het zijn moleculen met een prachtig mechanisme. Het zijn niet zomaar objecten. Ze hebben elegante functies. Ik moet met ze onderhandelen om ze de dingen te laten doen die ik wil. We moeten allebei compromissen sluiten.'

Voelende eiwitten

Koçer, die in Ankara biochemie studeerde en er ook promoveerde, is al sinds 2001 in Groningen werkzaam. Ze houdt zich bezig met het zogenaamde MscL. Dat is een afkorting voor een eiwit dat in bacteriën voorkomt en in staat is mechanische kracht te 'voelen'. Wat we ons daarbij moeten voorstellen? 'Bacteriën maken allerlei veranderingen door,' vertelt Koçer. 'Ze kunnen bijvoorbeeld in de grond zitten en plotseling geconfronteerd worden met een regenbui. De bacteriën – die je het beste voor kan stellen als een soort balletjes – komen dan opeens in een oceaan van water terecht. Het probleem daarbij is dat de wand van een bacterie doorlaatbaar is voor water. Het gevolg is dat ze vol water stromen en opzwellen. Als er vervolgens niets zou gebeuren, exploderen ze. In zo'n geval brengen de MscL-eiwitten, die in hun wand zitten, uitkomst. De moleculen vormen een soort kanaaltjes in de wand, die open gaan als ze voelen dat de wand van de bacterie uitgerekt wordt. Daardoor verlaten sommige moleculen de bacterie en neemt de druk af.'

Soortgelijke 'mechanogevoelige' eiwitten komen overal in de natuur voor. Wij mensen hebben ze ook. Bij ons zijn ze bijvoorbeeld betrokken bij de tastzin en het gehoor. Ze zitten bijvoorbeeld vast aan piepkleine haartjes in onze oren en zetten geluidsgolven om in elektrische signalen. Maar hoe deze eiwitten precies mechanische krachten kunnen voelen, is tot op heden een groot raadsel. Koçer: 'We weten hoe we proeven, ruiken en zien, maar het is nog steeds onbekend hoe we op moleculair niveau horen en voelen. Dat is verbazingwekkend.'

Daarom is Koçer bezig met het ontrafelen van de geheimen van dit 'voelende' eiwit. Wel

beperkt ze zich tot de bacteriële variant, het eerder genoemde MscL. De versies die bijvoorbeeld in mensen voorkomen, zijn zoveel complexer dat onderzoek het beste eerst gedaan kan worden aan de 'primitievere' variant.

Koffiekop

Dit werk kan Koçer doen dankzij een prestigieuze starterssubsidie van de European Research Council ter waarde van anderhalf miljoen euro, die zij krijgt naast een Vidi-beurs van NWO. Met dat geld mag ze de komende jaren een eigen onderzoeksgroep opzetten. 'Ze hebben projecten in Europa uitgekozen die een hoog afbraakrisico met zich meebrengen, maar wel veel opleveren als ze slagen. Maar als onderzoeker stel je jezelf toch al elk jaar doelen, dus zelfs als je het einddoel niet bereikt, dan heb je onderweg toch leuke dingen gevonden die je aan de maatschappij kan geven. Het is niet alles of niets.'

Koçer legt uit welke strategie gevolgd wordt als je erachter wilt komen hoe de voeleiwitten precies werken. Ze wijst naar een koffiekop die op tafel staat. 'Stel je voor dat we willen weten hoe deze kop werkt, maar niet kunnen zien hoe hij is opgebouwd. Om dit te achterhalen breken we de kop beetje bij beetje in stukken. We breken het oor af. Hij werkt nog. Dat stuk is dus niet cruciaal. Maar breek je de bodem af, dan werkt het kopje niet meer. Dat stuk is dus cruciaal.' Precies dezelfde methode is toegepast bij verschillende voeleiwitten om te begrijpen hoe zij mechanische krachten gewaar worden. Jammer genoeg bleken de varianten geen gemeenschappelijke cruciale gedeeltes te hebben, terwijl ze wel allemaal dezelfde functie kunnen vervullen. De werking kan dus niet worden toegeschreven aan een specifiek gedeelte van het eiwit. Blijkbaar ligt het ingewikkelder.

Foppen

Koçer denkt nu een methode gevonden te hebben om toch de werking te kunnen blootleggen. 'Op dit moment is het niet mogelijk om naar het eiwit te kijken in uitgerekte toestand. Eiwitketens zijn namelijk normaal gesproken ingenieus opgevouwen knoedeltjes. Ik heb stofjes ontwikkeld waarmee je het uitvouwen kan nabootsen. Wij foppen het eiwit, als het ware. Het is een methode die nog nooit gebruikt is.'

Koçer verwacht dat het bestuderen van het geactiveerde, uitgerekte eiwit nieuwe inzich-

/'Het is niet alles of niets.'

ten kan verschaffen in de precieze werking. Bovendien heeft ze een methode ontwikkeld om de afzonderlijke gedeeltes van het eiwit te 'labelen' met een zichtbaar merkteken, zodat ze beter gevolgd kunnen worden tijdens het voelproces. Als deze methodes blijken te werken, kunnen ze ook ingezet worden bij het onderzoek naar andere eiwitten. Koçer hoopt zelfs dat de kennis die ze verzamelt over haar eigen bacteriële eiwit uiteindelijk gebruikt kan worden voor de mens. 'Dit soort eiwitten komen overal voor in hogere organismen. In ons hart en oor; onze bloedvaten, lever, nieren, huid enzovoort. Als ze niet goed werken, kun je erg ziek worden. Wanneer we weten op welke manier ze voelen, kunnen we medicijnen ontwerpen die daar op inwerken.'

Kanker

Wellicht kunnen Koçers eiwitten ook ingezet worden bij therapieën tegen kanker. Zo wordt er op dit moment gewerkt aan kleine, kunstmatige blaasjes (liposomen) die in hun binnenste kankermedicijnen naar tumoren kunnen vervoeren. Als ze hun doel, een tumorcel, bereikt hebben, moeten ze hun vrachtje daar lozen. Dat laatste werkt alleen nog niet goed. Koçer heeft daarom haar eiwit op een bepaalde manier aangepast en in deze liposomen gestopt. Het eiwit is zo geprogrammeerd dat het geactiveerd wordt als de zuurgraad lager wordt. Omdat de zuurgraad rond kankercellen lager is dan bij normale cellen, zullen de eiwitten ervoor zorgen dat de blaasjes, wanneer zij bij de tumor zijn aangekomen, de medicijnen op hun eindbestemming afleveren. Dat zou weer een stapje voorwaarts zijn in de kankertherapie.

Tussen alle bedrijven door houdt Koçer zich ook bezig met haar andere grote liefde: muziek. Ze speelt klassiek gitaar en leert bovendien cello te spelen. Daarvoor volgt ze lessen. 'Het is een instrument met een diep, warm geluid. Ik moet nog mijn rechterhand, waarmee ik de strijkstok bedien, beter leren gebruiken. Maar muziek is als wetenschap: het houdt nooit op. Dat vind ik mooi. Er komt nooit een moment dat we kunnen zeggen: oké, nu is alles klaar. Er zijn geen beperkingen. Dat geeft me een goed gevoel.'

TEKST >

EDWIN VAN LACUM

FOTO >

MICHEL DE GROOT

Jacques Wallage (1946) / sociologie (1971)

Plaats van bestemming

Beschouwingen over oorlog en jodendom, identiteit en onderwijs, de publieke zaak en het openbaar bestuur, de media en kunst en cultuur.

> www.bertbakker.nl > € 19,95

Jan Blaauw (1970) / *nederlands* (1994)

Getekend door een academisch leven - Een halve eeuw Kees Willemen

Tekst: UK-redacteur Jan Blaauw; cartoons: politiek tekenaar Kees Willemen > www.aksant.nl

> € 19,90 incl. DVD met documentaire van Remy Vlek

Arend Buitendam / sociologie (1965)

Ondertonen

Verhalen, herinneringen en beschouwingen.

> www.uitgeverijverso.nl > € 17,95

Ben Crom (1962) / *bedrijfskunde* (1986)

De eendenkooi

Spannende korte roman over schuld en onschuld, boete en verzoening. > www.deharmonie.nl > € 14,90

Herman Finkers (1954) / *psychologie*

Na de Pauze

Lied- en theaterteksten van Finkers' nieuwste voorstelling. > www.debezigebij.nl > € 14,95

Frank den Hollander (1957) / *Engels*

Wandelcursus Groningen

Hilarische (hernieuwde) kennismaking met Stad.

> www.kleineuil.nl > € 10,-

Baukje van Kesteren (1950) / *psychologie* (1987)

Heiligheid is deel van mij - Gebeden uit 'Een cursus in wonderen' in vijfvoetige jambe

Hertaalde gebeden uit *A Course In Miracles*. > € 14,90

Eerder verschenen: *Een gat waar je hart zit - Eenzaamheid bij mensen met autisme* > € 18,90

> www.delachendepanda.nl/boeken

Heleen Mees (1968) / *economie* (1994) / *rechten* (1997)

Tussen hebzucht en verlangen

Selectie beschouwingen van de columniste over 'de wereld en het grote geld'.

> www.nieuwamsterdam.nl > € 16,95

Tommy Wieringa (1967) / *geschiedenis*

Caesarion

Avontuurlijke roman over klassieke thema's.

> www.debezigebij.nl > € 19,90

HERESTRAAT

Jacques Wallage: ‘Moord! Moord!’

‘Er was een demonstratie tegen de Amerikaanse inval in Cambodja. Het was voorjaar 1970. In de Herestraat stonden van die lage bloembakken met trompetnarcissen. Wij liepen daar met een paar honderd man, denk ik, boos omdat de oorlog in Vietnam maar niet ophield en zich nu ook nog naar Cambodja zou uitbreiden. We werden aangevuurd door een merkwaardige jongen die achterwaarts voor ons uitliep met een megafoon. Hij riep: “Wat doen de Amerikanen in Cambodja?” En dan schreeuwden wij: “Moord! Moord! Moord!” Dat deden we de hele route. Aan het begin van de Herestraat ging het: “Wat doen de Amerikanen in Cambodja?” En toen donderde onze marsleider achterover in die trompetnarcissen. Toen moesten wij heel hard lachen. Die prachtige narcissen, die boze meute, die ontlading, ik zie het nog scherp voor me.

Geleidelijk aan werden de demonstraties tegen de oorlog in Vietnam groter en massaler. En ze hebben ook effect gehad. Onderschat niet wat studentenprotesten voor het einde van de oorlog betekend hebben. Ik ben er echt van overtuigd dat Amerikaanse studenten die de oproep voor militaire dienst verbrandden, die vluchtten naar Canada en naar West-Europa om niet naar Vietnam te hoeven, uiteindelijk tot het eind van de oorlog geleid hebben. Ik was eigenlijk niet zo’n demonstrant. Grote groepen vind ik altijd een beetje eng. Ik ben natuurlijk altijd heel bestuurlijk geweest. In het revolutiejaar 1968 – ik zat toen in het bestuur van de Groninger Studentenraad – zaten we in Groningen aan tafel met het bestuur van de universiteit om zeggenschap voor studenten te eisen. Elders bevochten ze hun rechten buiten, maar in Groningen had de Rector Magnificus, professor Sniijders, een continue dialoog met studenten. Dat Groningen relatief op afstand ligt, werkt vaak in het voordeel van het politieke klimaat. We moeten het hier met elkaar doen.’

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen met herinneringen daaraan vast. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

Jacques Wallage (1946)
> oud-staatssecretaris, oud-burgemeester Groningen en sinds kort bijzonder hoogleraar Integratie en Openbaar Bestuur aan de RUG
> studeerde sociologie van 1965 tot 1971
> speciale plek: Herestraat ter hoogte van voormalig café Frigge

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO >

ELMER SPAARGAREN

FOTO (KLEIN) >

GEMEENTE GRONINGEN

Koortsboom (Overasselt), om genezing af te smeken met lapjes van ernstig zieken

Religie is overal

Rationaliteit en irrationaliteit liggen dicht bij elkaar dan we denken en Nederland is lang niet het gesecculariseerde land waar velen het voor houden, stelt Kocku von Stuckrad. De Duitse hoogleraar Religiewetenschap bekleedt sinds kort een prestigieuze *Endowed Chair* aan de RUG.

Nederland een gesecculariseerd land? Een land van ketters zelfs? Welnee, godsdienst speelt in de polder nog altijd een zeer belangrijke rol, weet de vers aangestelde hoogleraar Religiewetenschap Kocku von Stuckrad. 'De kerken lopen leeg, de rol van de kerk als instituut neemt af. Maar individuele religiositeit is nog heel sterk. Als je niet meer doet dan tellen hoeveel mensen er in de kerkbanken zitten, begrijp je weinig van de veranderende plaats van religie in de samen-

leving. Daar moet je dieper voor kijken. Want vergis je niet, het "ietsisme" is het grootste geloof in Nederland. En je staat ervan versteld hoeveel christenen tegenwoordig geloven in reïncarnatie en hoeveel mensen zich bezighouden met hekserij, sjamanisme en zen-meditatie.'

Zelfstandige faculteit

De 'transformatie van het religieuze veld', oftewel de veranderende rol van godsdienst

in de samenleving, dat is waar de goed Nederlands sprekende Von Stuckrad zich mee bezig gaat houden. Als houder van een prestigieuze Groningse Endowed Chair wordt van de Duitser verwacht dat hij de internationale wetenschappelijke netwerken uitbouwt en een spilfunctie vervult in het bestaande onderzoek aan zijn faculteit. Von Stuckrad is trots op zijn nieuwe baan. 'De RUG is een van de belangrijkste universiteiten in Nederland in mijn vakgebied. Een groot deel van alle Nederlandse

‘Ik wil weten hoe een maatschappij religie organiseert’

promovendi in de religiewetenschap zit in Groningen. En ook internationaal staat Groningen heel goed aangeschreven.’

De RUG heeft zijn godsdienstwetenschappers niet ondergebracht bij andere faculteiten, zoals veel andere universiteiten deden, maar houdt een zelfstandige faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap in stand. Dat was voor Von Stuckrad belangrijk bij zijn keuze naar Groningen te komen. ‘Het is goed dat in Groningen alle specialisten, van bijbelwetenschappers tot antropologen, bij elkaar zitten. De dialoog tussen al die specialisten is uitstekend. Iedereen weet: we hebben allemaal een eigen perspectief, maar we houden ons met hetzelfde onderwerp bezig.’

Atheïsmecampagne

De brede benadering van religie aan de Groningse faculteit past uitstekend bij het werk van Von Stuckrad. ‘Het is niet alleen interessant om te onderzoeken wat een kerk, of een kerkgemeenschap is, ik wil ook weten hoe een maatschappij religie organiseert. “Discourstheorie” wordt die benaderingswijze ook wel genoemd. Ook de atheïsmecampagne die een tijdje geleden is gestart “Er is waarschijnlijk geen god, durf zelf te denken”, zou binnen die methode interessant kunnen zijn. Zo’n campagne maakt immers deel uit van de maatschappelijke functie van religie. Waarom vinden die actievoerders het zo belangrijk het over religie te hebben? Waarom zetten ze zich er zo tegen af? Ik vind die discussie op zichzelf een interessant verschijnsel.’

Ook de rol van de wetenschapper zelf is wat Von Stuckrad betreft onderwerp van onderzoek. ‘Als wetenschapper ben je onderdeel van het debat, en beïnvloed je het religieuze veld. Kijk naar de moderne heksenbeweging. Die ontstond eigenlijk pas nadat wetenschappers aan het begin van de twintigste eeuw het idee lanceerden dat er in de oudheid, en door de eeuwen heen, een traditie van verering van een Grote Godin had bestaan. En ook het hindoeïsme is een uitstekend voorbeeld. Dat is eigenlijk pas ontstaan toen Britse wetenschappers het

gingen beschrijven en allerlei Indiase religies samenvoegden tot één geloof met één heilig boek, de *Bhagavad gita*, zoals een fatsoenlijk geloof dat volgens hen hoorde te hebben.’

Sjamanistisch weekend

Wie het debat over de rol van godsdienst op een dergelijke afstandelijke manier analyseert, komt tot de ontdekking dat de kampen van rationalisme en irrationalisme minder ver uit elkaar liggen dan vaak wordt gedacht, meent Von Stuckrad. ‘Tegenwoordig, en zeker in het Darwinjaar, hoor je vaak dat Darwinisme en religiositeit elkaar zouden uitsluiten. Maar Darwin dacht daar zelf heel anders over. Hij beschouwde zijn theorie als een onderbouwing van de creatieve kracht van God, die door de natuur sprak. Precies zo schreef hij erover.’

Zodra ergens een rigide onderscheid wordt gemaakt tussen religie en wetenschap, wordt Von Stuckrads nieuwsgierigheid gewekt en voelt hij zich uitgedaagd om te laten zien dat er overlap tussen beide systemen bestaat. Von Stuckrad: ‘In de life sciences heeft men het bijvoorbeeld over de “ontcijfering van het genoom” en over “het herscheppen van leven”. Dergelijke beeldspraken liggen niet zomaar op straat, die komen ergens vandaan. Dat is wat ik in mijn eigen onderzoek wil laten zien, de komende jaren: dat zulke beeldspraken teruggaan op onder andere de Joodse kabbala en het pythagoreïsme, en dat er dus ook in de natuurwetenschappen religieuze ideeën opduiken.’ Om goed te begrijpen hoe de rol van religie in de samenleving verandert, schrijft Von Stuckrad er niet voor terug deel te nemen aan sjamanistische en esoterische rituelen en workshops. ‘Ik volg zelf geen religieuze richting en ik ben niet op deze manier op zoek naar antwoorden voor mijn leven, maar ik vind zulke bewegingen wel erg boeiend. En ook de afweer die je voelt als je buitenstaanders vertelt dat je een sjamanistisch weekeind hebt gehad, vind ik interessant. Want wat is normaal en wat is dat niet? En waarom worden die tegenstellingen zo uitvergroot? Zulke vragen probeer ik te beantwoorden.’

Kocku von Stuckrad (1966) is de eerste hoogleraar die binnen het Endowed Chairs programma van de RUG werd benoemd. Hij is sinds 1 september 2009 als hoogleraar Religiewetenschap verbonden aan de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap. Von Stuckrad publiceerde tientallen artikelen in vooraanstaande internationale wetenschappelijke tijdschriften, zijn boeken werden in vier talen vertaald en hij is actief in een groot aantal internationale onderzoeksverbanden. Hij studeerde in Bonn en Keulen, promoveerde in Bremen en was daarna verbonden aan de universiteiten van Erfurt en Bayreuth. De afgelopen zes jaar was hij universitair docent aan de Universiteit van Amsterdam.

Endowed Chairs

Het ambitieuze University of Groningen Endowed Chairs programma is van start gegaan. Het gaat hier om een investering door de RUG van circa twintig miljoen euro, waarmee internationaal vooraanstaande wetenschappers worden aangetrokken. De RUG hoopt zo haar internationale netwerk te vergroten, meer internationale studenten aan te trekken en de kwaliteit van het onderzoek op een nog hoger plan te brengen. De vakgebieden waarin deze wetenschappers gaan werken zijn verdeeld over de verschillende faculteiten. De eerste twee van de in totaal negen Endowed Chairs zijn nu bekleed. Behalve Kocku von Stuckrad is inmiddels, bij de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, de Brit Philip McCann (44) benoemd als hoogleraar Economische geografie. Van de Endowed Chairs-hoogleraren wordt verwacht dat zij een spilfunctie vervullen bij het integreren, coördineren en uitbouwen van bestaande onderzoeks- en onderwijsactiviteiten.

TEKST > RALPH AARNOUT

FOTO LINKS > MARCEL VAN DEN BERGH

gewoonweg niet op te nemen, maar voor hetzelfde geld was het haar vader, dat haar moeder was gevallen of zo, dus na drie keer overgaan had Annie toch maar de telefoon opgepakt.

Yvette de Bruijne! De naam deed meteen een bijzondere twinkeling over haar rug gaan: Yvette, jarenlang haar huisgenote in Huize Mussengang! Stoute Yvette, die zoveel mannen tot zondige gedachten had verleid...

Yvette was meteen begonnen over een reünie van de oude Mussengang-kliek, die ze met haar zus Mathilde ging organiseren, ergens in oktober of november.

'Eduard komt natuurlijk,' had Yvette enthousiast opgesomd, 'Waldo Stroovuur hebben we ook te pakken gekregen, we zijn op zoek naar het adres van Fredje, maar die is moeilijk te vinden...'

Het duizelde Annie bij het horen van al die bekende namen. Eduard! Waldo! 'En Stanley? Heb je die al getraceerd?' hoorde ze zichzelf vragen. Ze bloosde onwillekeurig, en keek schuldig naar haar kater met dezelfde naam, die zijn oren even spitste.

'Die vinden we vast wel,' lachte Yvette. Zou Yvette zich nog herinneren dat ze nog eens heel kort iets had gehad met Stanley Druiprek, de boomlange Surinamer uit Huize Mussengang? Annie nam snel een grote slok water.

'Maar vertel,' ging Yvette nu verder, 'hoe gaat het met jou. Verlieft, verloofd, getrouwd?'

'Och, neuh, wat zal ik zeggen,' stamelde Annie.

'Geeft niks meid,' onderbrak Yvette haar meteen. 'Mannen, je hebt er niks aan.'

'Uh-huh', had Annie gestameld. Ze hadden nog even e-mailadressen uitgewisseld, en met de mededeling dat ze nog meer mensen moest bellen, had Yvette opgehangen.

Annie krabde weer achter het oor van kater Stanley. Ze staaarde naar de poster aan de muur, waarop de Brede en de Smalle Weg waren getekend. 'Ohhh, Stanley,' zuchtte ze. In haar oog blonk een traan.

*Tekst Frank den Hollander & Luuk Hajema
Tekening Bert Cornelius*

Aflevering 2 gemist?

Kijk op www.rug.nl/broerstraat5 > archief > juni 2009 > pagina 14

MUSSENGANG 2009 AFLEVERING 3

Annie

'Ha Stanley! Kom jij maar eens lekker bij mij op schoot zitten!'

De grote zwarte kater sprong met een klein knorretje op het bovenbeen van zijn vrouwtje.

'Zo Stan, even rust in de tent,' zuchtte Annie. Ze nam een behoedzame slok van haar glas dampende thee. Ha, wat was een gewoon kopje sterrenmix toch altijd lekker! Daar kwam een mens echt van tot rust, na een drukke dag. Annie blies in haar thee en kroelde met haar vrije hand achter het oor van de kater.

En een beetje rust had ze wel verdiend, potjandikkie! Eerst al een hartstikke hectische dag op haar werk... Net toen ze lunchpauze wilde nemen

was haar baas, meneer Benjaminse, met een lange brief komen aanzetten die deze zelfde middag nog naar het Hoofdbestuur van de Evangelische Omroep moest! Iets met Daniël, de leeuwenkuil en een natuurdocumentaire – daar kon je bij meneer Benjaminse op wachten. Het maakte haar werk als bestuursassistent bij de Evangelische Gemeente Zeewolde er niet minder interessant op!

Toen ze onderweg naar huis nog even stopte bij de gezellige buurtsuper twee straten van haar huis, was het ook daar veel drukker dan normaal. Vooral de jongeman die voor haar in de rij bij de kassa gewoon was doorgegaan met mobiel bellen,

kon op een boze blik van Annie rekenen! Dat deed je toch niet? Het was gewoon asociaal.

Eenmaal thuis had ze eerst een lekker glaasje multifruitsap genomen, voor de broodnodige energie en vitamines, waarna ze de maaltijdsalade van de buurtsuper uit de verpakking had gehaald. Ze kookte dan wel niet elke dag een complete maaltijd voor zichzelf, maar ze zorgde er tenminste wel voor dat ze op tijd voldoende verse groenten binnenkreeg.

Net toen ze met een diep bord salade voor zich aan de gezellig gedekte eettafel zat, glaasje koud water bij de hand, was de telefoon gegaan. Eerst had ze nog overwogen

Alumnus van het jaar

Jeroen Smit, auteur van de bestseller *De Prooi*, over de verkoop en ontmanteling van de ABN Amro bank, is de eerste Alumnus van het jaar van de RUG. Op de Alumnidag, op 13 juni 2009, tevens de slotdag van het lustrumfeest, ontving Smit uit handen van Rector magnificus Frans Zwarts een kunstwerk als blijk van waardering voor zijn uitzonderlijke maatschappelijke prestaties. Smit heeft in de ogen van de jury, onder leiding van de Rector Magnificus, met het schrijven van *De Prooi* 'een onderzoeksmatige en analytische manier van werken gekoppeld aan een heldere en dynamische schrijfstijl. Zijn onderwerpen zijn zeer actueel, in een tijd waarin de moderne wereld voor wezenlijke uitdagingen staat. Smit maakt de uitdagingen tastbaar.' Voor het openingsartikel, op pagina 4, had *Broerstraat 5* een interview met Smit.

Videoportal

De website van de RUG heeft sinds kort een zogenaamde video-portal: een plaats waar de volledige collectie films en filmpjes van en over de RUG bij elkaar wordt gebracht. U kunt hier bijvoorbeeld de prachtige, nieuwe promotiefilm 'University of Groningen: 400 years of passion and performance' bekijken. En ook de afleveringen van het wetenschapsmagazine Adams Appel zijn een aantrekkelijke bron van informatie, naast alle andere film(pje)s over wetenschappers, studenten, studies, faciliteiten en gebeurtenissen aan de RUG. De filmpjes zijn uitdrukkelijk ook te gebruiken op webpagina's van binnen en buiten de RUG en om te vertonen in de les, bij lezingen of colleges! Ze zijn op overzichtelijke wijze gerubriceerd en via trefwoord goed op te sporen. Neem eens een kijkje op: www.rug.nl/video.

Nieuwe columnist

Heleen Mees (1968), voorheen Heleen Nijkamp, studeerde in Groningen economie (1994) en rechten (1997). Ze werkte bij het Ministerie van Financiën en in Brussel bij de Europese Commissie. In 2000 vertrok zij naar New York, waar zij in 2002 Eurocounsel oprichtte, een adviesbureau voor Europese Uniezaken. Ze is voorzitter en mede-oprichtster van Women on Top en columnist van *NRC Handelsblad* en *Opzij*, publiceert in internationale media en is een geregelde gast op de Nederlandse tv. Op pagina 19 staat haar eerste column voor *Broerstraat 5*. > www.heleenmees.nl

Professor Jacques Wallage

Jacques Wallage (zie ook pagina 11) is met ingang van september 2009 aan de RUG aangesteld als bijzonder hoogleraar Integratie en Openbaar Bestuur bij het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid (ISW). Het openbaar bestuur speelt een belangrijke rol bij het bevorderen van wederzijds vertrouwen tussen burgers onderling en in het vergroten van het vertrouwen van burgers in de samenleving. De beoogde leerstoel richt zich op de vraag hoe het openbaar bestuur zijn rol het beste kan vervullen op een manier die recht doet aan de verschillende culturele identiteiten die in ons land vertegenwoordigd zijn. Integratie is een thema waar Wallage meermalen over heeft gepubliceerd. De leerstoel wordt ingesteld vanwege het Groninger Universiteitsfonds (GUF). > www.instituutisw.nl

rijksuniversiteit
groningen

universiteitsmuseum

Darwins wereld Mens, natuur en evolutie

t/m 10 januari 2010

Hoe zat het ook alweer met de evolutie en 'survival of the fittest'? Welkom in de wereld van Charles Darwin (1809-1882), een expositie over het leven en werk van 's werelds beroemdste natuuronderzoeker.

Ter viering van het lustrum van de RUG en van het Darwinjaar.

Universiteitsmuseum
Oude Kijk in 't Jatstraat 7a
Groningen
www.rug.nl/museum

Openingstijden
di t/m zo van 13.00-17.00 uur
niet op feestdagen

www.rug.nl

rijksuniversiteit
groningen

Universiteitswinkel

Bestel hier of kijk op www.rug.nl/winkel

Laserpointer + pen

Chique matmetalen houder met ballpoint, praktische rode laserpointer, felwit LED-lampje en aanwijfsstok. Inclusief celbatterijen.
Prijs: € 14,95

USB Stick

USB memory stick (2.0, 4 GB) in handig formaat. Met één beweging draait u de USB-stick uit de metalen houder, die zorgt voor optimale bescherming.
Prijs: € 14,95

Bulbeertje

Promotiebeer, compleet met diploma, gekleed in een (afneembare) toga en baret.
Prijs: € 9,95

Bestellen

T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

Alle prijzen zijn
incl. verzendkosten

Kom kijken
Universiteitswinkel
Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

www.rug.nl/winkel

Het bos, de beer en de beleving

‘Ben je helemaal gek, je gaat toch geen beren filmen?’ Zo luidde de reactie van hoogleraar Culturele Geografie Paulus Huigen op het plan van [Bettina van Hoven](#) en [Annemieke Logtmeijer](#) om naar het Great Bear Rainforest in Canada af te reizen. Maar als cultuur-geografen ging het hun vooral om de vraag wat de waarde van een plek bepaalt en hoe je die waarde kunt behouden. Hun bevindingen verwerkten ze in een leer- en werkboek voor het aardrijkskunde-onderwijs op de middelbare school: *‘A Forest for the Future’ in de klas*.

De culturele geografie bestudeert de relatie die mensen met plekken hebben, hun gebruik ervan, hun praten erover, de beelden die ze erover verspreiden. Bij het analyseren en verklaren van ruimtelijke processen wordt juist aan deze sociaal-culturele aspecten bijzondere waarde gehecht, aldus Van Hoven: ‘Het is de gevoelsmatige waarde, de indruk die iets maakt. Dat mag vaag klinken, maar het zijn niet alleen maar fysische eigenschappen en processen die bepalend zijn voor de inrichting van een plek. De niet-rationele beleving ervan speelt een minstens zo grote rol. Daar moet ook rekening mee gehouden worden als het gaat om het maken van beleid.’

In maart 2006 begon Van Hoven haar onderzoek met geld van de Gratamastichting. Dat is een universiteitsfonds dat geld beschikbaar stelt voor ‘rare projecten’, zoals het hare, volgens Van Hoven. Omdat het een educatief project moest worden, vroeg ze haar vakgenoten Annalies Teernstra en

Annemieke Logtmeijer, die zojuist haar educatieve master had afgerond, of ze mee wilden op expeditie. En in de zomer van 2007 brachten ze vier weken door in het Great Bear Rainforest, met het doel ‘verhalen te verzamelen van actoren over hun relatie met die plek’.

Oergevoel

Het Great Bear Rainforest ligt in de Canadese provincie British Columbia en is een van de weinige gematigde regenwouden in de wereld die nog intact zijn. Maar net als overal elders wordt ook dit oerwoud bedreigd door massale houtkap. Tekenend in dit verband is dat het gebied tot ver in de jaren negentig van de vorige eeuw nog gewoon de ‘Mid-Coast Timber Supply Area’ heette. Van Hoven en Logtmeijer voegden een documentaire over de strijd voor het behoud van het Great Bear Rainforest, als lesmateriaal toe aan hun werkboek. Hierin vertellen milieuactivisten hoe ze in 1997 aan het

brainstormen waren voor een aansprekender, sexy naam voor het gebied, waaruit moest blijken hoe mooi en bijzonder het was. Het werd 'Great Bear Rainforest', vanwege de grote populatie beren: zwarte beren en grizzlyberen, maar ook de 'Spirit Bear', de zeldzame witte kermodebeer.

Inmiddels is de naam 'Great Bear Rainforest' helemaal ingeburgerd, inderdaad omdat hij appelleert aan 'het romantische idee van mensen in de stad dat ergens, *out there*, nog steeds zo'n plek bestaat,' weet Van Hoven, 'Waar de wetten van de wildernis nog gelden. Omdat die beer daar woont moet het gebied worden beschermd. Mensen zijn daar gevoelig voor. Terwijl die beer niet het belangrijkste dier in het bos is dat bescherming nodig heeft – dat is de zalm.' 'Wij ook,' onderbouwt Annemieke Logtmeijer de analyse van Van Hoven, 'Wij kwamen óók om de beer te zien. Een gebied waar die machtige roofdieren nog vrij rondlopen, dat is toch wel heel bijzonder, dat brengt een soort oergevoel teweeg. Voor een zalm heb je toch een meer intellectueel gemotiveerd respect.'

In 2006 werd in Canada, na jaren van gesteggel, een overeenkomst bereikt over een Ecosystem Based Management van het Great Bear Rainforest. Voor Bettina van Hoven was dat een mooie aanleiding om het verhaal van deze 'plek op de kaart' eens vanuit de cultuurgeografische invalshoek te vertellen. En daarmee begon de geschiedenis van hun onderzoeksproject voor 'A Forest for the Future'.

Grootschalige kap

Het is voor cultuurgeografen belangrijk de verschillende actoren te benoemen en te onderzoeken. In het Great Bear Rainforest zijn dat onder meer de houtindustrie, de politiek, de milieubeweging en de oorspronkelijke (Indiaanse) bewoners, die tot de 'First Nations' behoren. 'Wij hebben twee dorpen bezocht. We hadden daarbij het geluk dat we groepen troffen die welwillend tegenover ons project stonden, want in de regel is hun relatie met de blanken nogal ingewikkeld.'

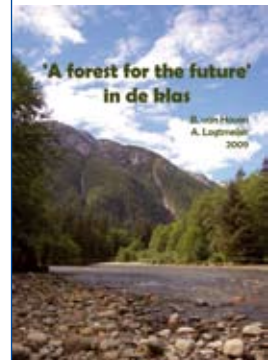
Hoewel het Great Bear Rainforest naar de beer genoemd is, is de zalm minstens zo belangrijk. Deze vis is in het waterrijke kustgebied namelijk niet alleen de voornaamste voedselbron voor de beren, maar ook voor de woudreuzen: de beren slepen hun prooi een eind het bos in en de overblijfselen vergaan tot voedsel voor de bomen. En omgekeerd bieden de bomen door hun schaduwwerking bescherming aan de zalm. Van Hoven: 'We weten nog niet goed wat de grootschalige kap doet met de zalmpopulatie, dat zijn ze nu in kaart aan het brengen.' Onder de stammen van de First Nations blijken de meningen verdeeld: 'Van oudsher is de cultuur van de First

Nations ingericht op de seizoenen van de zalm. Maar sommigen zijn zelf werkzaam in de houtindustrie en de zalminindustrie. En de milieubeweging opereert soms wel heel agressief. Die richt zich op het beschermen van de "sexy" Spirit Bear buiten de lokale cultuur om.' Alle actoren in het Great Bear Rainforest hebben kortom niet hetzelfde belang, behalve dan dat het bos blijft staan.

Bewustwording

In het werkboek 'A forest for the future' in de klas, dat in 2009 is verschenen, worden leerlingen met behulp van documentairefilm, veldwerk, praktijkonderzoek en activerende opdrachten bij het onderwerp betrokken. Verder gebruikten Van Hoven en Logtmeijer verhalen van milieuactivisten, geografen en lokale politici, om vanuit verschillende invalshoeken een compleet beeld te schetsen en het Great Bear Forest als op zich 'nietszeggende' plek op de kaart tot leven te brengen.

In het lesmateriaal wordt bijvoorbeeld aan milieu-educatie gewerkt, maar dan op een onnadrukkelijke manier: door kennis te nemen van de verschillende verhalen van de 'gebruikers' van het bos krijgt de leerling inzicht in een complexe milieuproblematiek, waarbij het nu eens niet alleen gaat over cijfers en aantallen, maar ook en vooral over hoe de mens zijn 'plek' beleeft en betekenis geeft. Logtmeijer noemt dat 'een stukje bewustwording': 'Wij vinden het vak aardrijkskunde daar heel geschikt voor. Met de verhalen over hoe mensen met hun omgeving omgaan willen we de leerlingen stimuleren zelf na te denken over hun eigen leven.'

'A forest for the future' in de klas; B. van Hoven en A. Logtmeijer, 2009, Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. Kennismakingsprijs Iespakket: € 20,- Bestellen: b.van.hoven@rug.nl

TEKST >
MINKE MULWIJK

Oud ING-topman **Jan Zegeering Hadders**, momenteel niet-uitvoerend lid van de Raad van Bestuur van Fortis, kan terugkijken op een carrière van bijna veertig jaar in de bancaire wereld. Een loopbaan met een roerig staartje. Als bestuurslid van het Ubbo Emmiusfonds is hij nog steeds betrokken bij de RUG. Een interview.

Emotionele aandeelhoudersvergadering Fortis, Gent, 28 april 2009. Jan Zegeering Hadders, vijfde van rechts

Topbankier in roerige tijden

Op 28 april van dit jaar ervoer Jan Zegeering Hadders aan den lijve wat de kredietcrisis voor veel mensen betekent. Als niet-uitvoerend lid van de Raad van Bestuur van Fortis (vergelijkbaar met een commissaris), zat hij op het podium tijdens een tumultueuze aandeelhoudersvergadering. ‘Ze gooiden met schoenen en munten, dat komt vrij hard aan.’

Dat de emoties zo hoog opliepen, is volgens de oud-ING topman niet zo vreemd. ‘Die mensen hadden hun hele pensioen in Fortis-aandelen zitten. Het vertrouwen in het bedrijf was groot en daarom het trauma zo gigantisch.’

Het werd Zegeering Hadders al in 2006 duidelijk dat er grote problemen zouden ontstaan in de financiële wereld. Hij was toen voorzitter van het bestuur van ING Nederland. ‘We werden in dat voorjaar uitgenodigd voor een lezing. Spreker was de heer Das, een Indiase deskundige. Hij vertelde alles over verpakte hypotheek, derivaten en noem maar op. Na die zaterdag heb ik weleens gezegd: ‘s nachts sliep niemand meer.’ Toen drong ook bij ING door dat er grote problemen aankwamen. ‘Natuurlijk hebben we meteen maatregelen genomen, zoals het verzwaren van de hypotheeknormen,’ aldus Zegeering Hadders. ‘Maar er was op dat moment weinig anders mogelijk.’

Amper 27 jaar

De rest van het verhaal ontrolde zich voor ieders ogen. De financiële markten stortten in, met als gevolg dat veel balanscomponenten van

banken en verzekeraars minder waard werden. Maar hoe kon het zover komen? Zegeering Hadders is duidelijk: ‘Er was veel mis met het systeem. Een belangrijke factor hierin was volgens mij de rol van vaak zeer jonge financieel analisten. De nerveuze beduchtheid van Raden van Bestuur voor hen is groot. Zeer ervaren bestuurders, die zich laten leiden door de voorspellingen van jongens van amper 27 jaar. Aan deze jongelingen worden Jomanda-achtige krachten toebedacht die ze niet hebben. Een analist hoort de cijfers te beoordelen en verder niets. Dus geen voorspellingen maken tot achter de komma, die toch niet uitkomen.’

Fouten

Ook de regelgevers hebben fouten gemaakt, vindt Zegeering Hadders. De regels die de Europese Centrale Banken hebben opgesteld, het zogenaamde Basel II, waren veel te licht.

Maar de grootste fouten zijn gemaakt bij de banken zelf, erkent de voormalige topbankier. ‘Het gebrek aan zelfkritiek in onze sector is natuurlijk bizar. Want daar, onder welke druk dan ook, is het circus ontspoord. Er wordt vaak gezegd: “Maar iedereen deed het.” Dat klopt wel, maar iedereen had ook de informatie dat het mis kon gaan. Als het bij kredietverlening niet meer gaat over de kwaliteit van het krediet, maar of je in de kortst mogelijke tijd voldoende van de rotzooi weet te slijten, dan klopt er iets niet. En dat is een discussie die binnen alle banken gevoerd is en nog intensiever gevoerd dient te worden.’

Onder professoren

In Nederland zijn vrouwen in vrijwel alle sectoren ondervetegenwoordigd, en dat geldt ook voor de wetenschap. Dat is overigens een universeel probleem, maar Nederland scoort hierbij wel bijzonder slecht met tien procent vrouwelijke hoogleraren, ver beneden het Europese gemiddelde.

Met een minister die zowel het hoger onderwijs als emancipatie in portefeuille heeft, zou je verwachten dat daar nu spoorlags verandering in komt. Maar het tegendeel is waar. Plasterk lijkt de portefeuille emancipatie met name naar zich toe te hebben getrokken om de vrouwenemancipatie te saboteren.

Onderzoekers Brouns en Van den Brink hebben de verschillende verklaringen voor het geringe aantal vrouwelijke hoogleraren getoetst. Factoren als *commitment* en deeltijdwerk kunnen volgens hen het tekort niet verklaren. Vrouwen hebben geen gebrek aan talent, ook niet aan ambitie, en het ligt ook al niet aan het moederschap. Het wetenschappelijk ethos van cum laude gepromoveerde vrouwen met kinderen is hoog en hun ambities zijn niet lager dan die van wetenschappers die geen kinderen hebben.

In de Verenigde Staten is drie jaar geleden een rapport gepubliceerd over de ondervetegenwoordiging van vrouwen in de wetenschap: *Beyond Bias and Barriers: Fulfilling the Potential of Women in Academic Science and Engineering*. Het rapport is een reactie op uitspraken van Harvard-decaan Lawrence Summers in januari 2005, die opperde dat vrouwen de aanleg missen om succesvol te zijn in de wetenschap. Een jaar later moest Summers het veld ruimen.

Volgens de opstellers van het rapport is de ondervetegenwoordiging van vrouwen in de wetenschap te wijten aan een onbewuste, maar hardnekkige bias tegen vrouwen, aan de arbitraire en subjectieve evaluatieprocessen op universiteiten en, *last but not least*, aan de werkomgeving waarin iemand die thuis de ondersteuning mist van een vrouw, gelijk op achterstand staat.

In *The New York Times* stond onlangs een leuk verhaal over carrièrevrouwen die een vrouw thuis missen. Eigenlijk gaat het meer om een butler/knecht die je was doet, je huis schoonmaakt, je sociale agenda organiseert, de verjaardagen van familieleden onthoudt, cadeautjes koopt en je koffer inpakt als je op reis moet. Veel bedrijven, en ook universiteiten, gaan ervan uit dat je presteert alsof je zo iemand in huis hebt. Zo'n vrouw verschaft haar partner een concurrentievoordeel doordat ze hem in staat stelt meer dan zestig uur per week aan zijn werk te besteden.

Alleen omdat Els Plasterk (die haar man als een mak schaap naar elk publiek optreden volgt) halve dagen werkt, heeft Ronald carrière kunnen maken. De minister vindt het allemaal wel best zo.

/ 'Na die zaterdag in 2006 sliep 's nachts niemand meer'

Jan Zegering Hadders

(Emmen, 1946) studeerde tot 1970 bedrijfseconomie aan de RUG. Na twee postdoctorale opleidingen trad hij in 1972 in dienst bij de AMRO bank. In 1986 stapte hij over naar de Postbank, later onderdeel van de ING Groep, waar hij directeur Corporate Communication en later voorzitter van het bestuur van ING Nederland en hoofd Wholesale Banking Clients van de ING Groep werd. In 2007 ging hij met pensioen. Zegering Hadders heeft verschillende commissariaten en is daarnaast onder andere bestuurslid van het Ubbo Emmiusfonds van de RUG.

TEKST > LODEWIJK HEKKING

FOTO > ANP PHOTO / JORGE DIRKX

Bonussen

Het beeld dat van deze crisis blijft hangen is dat bankiers die er een potje van hebben gemaakt, toch naar huis gaan met miljoenenbonussen. Toen de ING in 1995 het Britse Barings overnam kreeg Zegering Hadders voor het eerst met excessieve bonussen te maken. 'Het besef bij sommige mensen dat zij waarschijnlijk precies de man zijn die je zoekt, die iedereen zoekt, levert een onderhandelingsspel op met de meest gekke bonussen.' Betalingen als in New York en Londen heeft de Nederlandse tak van ING overigens nooit gedaan. 'Bij ons werden bonussen gefaseerd en in ING aandelen uitbetaald, over een periode van drie jaar. Dus de afgelopen twee jaar ellende is meegerekend in de drie jaar daarvoor gekregen bonussen.'

Politieke keuzes

Over de nabije toekomst is Zegering Hadders niet positief. Daar veranderen de recente positieve beursberichten niets aan. 'De bodem is bereikt, dus er is weer groei, maar het winstniveau zal blijvend fors lager zijn. De inkomsten voor de overheid zullen daardoor lager worden en de kosten zullen, onder andere door de werkloosheid, stijgen. Er moeten politieke keuzes gemaakt worden. We willen niet meer terug naar de tijd van voor de crisis, dus geen "goedkoop geld" meer. Daardoor zullen natuurlijk wel de winsten bij bijvoorbeeld banken dalen en dat gaat de overheid geld kosten.'

Standplaats Berlijn

Als student sociologie kwam ze in 1980 in Berlijn terecht. Haar stage daar duurde langer dan bedoeld en is eigenlijk nog steeds niet voorbij. RUG-alumnus **Annemieke Hendriks** werd journalist, met een sociologische blik. Twintig jaar na de val van de Muur verschijnt haar zevende boek: *IJzeren deuren*.

Annemieke Hendriks' boek komt op precies het goede moment uit. Nu, bij de twintigste verjaardag van de val van de Muur, is er volop aandacht voor de vraag die haar al zo lang bezighoudt: Wordt het wat, met dat verenigd Europa? Komen Oost en West al dichter bij elkaar? Dat onderwerp fascineert haar sinds ze begin jaren tachtig voor het eerst in Berlijn kwam voor haar stage sociologie. Kort na de opening van het IJzeren Gordijn schreef ze er haar eerste grote journalistieke stukken over. En nu is er *IJzeren deuren*, haar derde boek over Midden-Europa. Aan de hand van portretten van zes families uit Midden-Europa brengt Hendriks

het Europese integratieproces in kaart. Op een manier die ze zich in Groningen eigen maakte.

Logisch denken

Is het journalistiek, wat ze bedrijft? Of is het wetenschap en gaat ze eigenlijk nog altijd als een socioloog te werk – zoals ze in de jaren zeventig en tachtig aan de RUG leerde? Hendriks: 'Na mijn studie heb ik niks echt academisch meer gedaan. Maar mijn manier van kijken is wel gevormd in die tijd. Als journalist kun je een sociologische blik goed gebruiken. Waar liggen de oorzaken voor afwijkend gedrag, bijvoorbeeld? Een socioloog legt alternatieve

verklaringen naast elkaar, kijkt met een analytische blik en denkt logisch na.' Ze lacht luidop. 'Allemachtig, die berg logica die we voor onze kiezen kregen. Wat móet ik ermee? Ik vroeg het me vertwijfeld af in die tijd. Maar ik heb er juist ontzettend veel aan gehad. Logisch denken, dat is zo'n beetje het verschil tussen goede en slechte journalistiek.'

Jarenlang pendelde Hendriks met grote regelmaat heen en weer tussen Groningen, Amsterdam en Berlijn. Filosoof Lolle Nauta – 'Wat een schitterende man was dat toch, ik zie ons daar nog zitten, studenten en docenten door elkaar, ernstig discussiërend op een camping in

‘Als journalist kun je een sociologische blik goed gebruiken’

Noordpolderzijl!’ – bracht haar in contact met een Berlijnse collega die onderzoek deed naar de legitimiteit van politieoptreden, rechtsorde en protest. Zo raakte ze als student betrokken bij een onderzoek naar krakerscultuur in Europa. De fascinatie voor Berlijn en Midden-Europa was geboren – de uitwisselingsperiode die een half jaar had zullen duren, werd opgerekt tot twee jaar. Als journalist zou ze later veel in de voormalige DDR te vinden zijn, op pad voor onder meer *De Groene Amsterdammer* en *Vrij Nederland*. Inmiddels heeft ze zich permanent in de Duitse hoofdstad gevestigd en komt ze minder vaak naar Nederland. Behalve als ze met haar Amsterdamse uitgever moet overleggen over de lancering van haar boek en ze ook even aanwipt in Groningen. Aan een tafeltje in café Huis de Beurs, uitkijkend over de Vismarkt: ‘Een geweldige tijd heb ik hier gehad. Echt een geweldige tijd. Je kon vakken kiezen wat je wilde, je kon van alles naast je studie doen en de stad vind ik nog steeds fantastisch.’ Ze steekt een bitterbal in haar mond. ‘Jammer, die krijg je bij ons alleen maar op ambassadefeestjes. Maar verder heeft Berlijn toch écht meer te bieden.’

Verkramp

Zeven boeken heeft Hendriks inmiddels gepubliceerd. *Ijzere deuren* is het eerste dat niet alleen in het Nederlands verschijnt, maar ook in het Duits. Sterker nog: ze schreef het in het Duits en vertaalde het vervolgens naar het Nederlands. Wordt ze inmiddels Nederlander-af? Hendriks: ‘Nee, helemaal niet. Ik word me hoe langer hoe meer bewust dat ik anders ben, anders kijk en denk dan de Duitsers. Duitsers gaan nog altijd gigantisch verkramp om met hun verleden; en dat belemmert ook hun blik op het heden. Juist bij het onderwerp waar ik me in verdiep, de verhoudingen in Midden-Europa, heb ik er voordeel van dat ik Nederlander ben. Voor mij is het gemakkelijker om kritisch te schrijven over vreemdelingenhaat in Polen en de problematische Pools-Duitse verhoudingen. bijvoorbeeld. Want Duitsers en Polen kunnen absoluut niet normaal met elkaar omgaan. En ik heb een andere stijl – ik gedraag me minder stijf, minder afstandelijk – dan Duitse journalisten,

waardoor ik dichterbij mensen kan komen.’ Dichtbij mensen komen, dat is zo’n beetje haar handelsmerk: in de hoofden van andere mensen kruipen, met hún ogen proberen te kijken om historische ontwikkelingen in Midden-Europa zo tastbaar mogelijk te maken. Hendriks: ‘Het heeft wel iets van het onderzoek dat we tijdens onze studie deden. Dat was heel participierend, tussen wetenschap en journalistiek in, eigenlijk. We gingen met de krakers mee, we gingen met de politie mee en hielden kritische interviews met beide partijen. Dat beviel me toen al ontzettend goed. Uiteindelijk ben ik journalist geworden – en geen wetenschapper – omdat ik telkens weer de straat op wilde.’

Antisemitisme

Haar participerende onderzoek bracht haar in alle uithoeken van Midden-Europa. Voor *Ijzere deuren* trok Hendriks, over een periode van drie jaar, wekenlang op met zes Midden-Europese families van gemengde samenstelling: een Russisch-Lets gezin, een Nederlands-Poolse familie enzovoort. Ze at met haar ‘onderzoeksobjecten’, ging met ze mee naar werk, naar school, naar familie-uitjes, logeerde bij ze en ging uitvoerig met ze in debat. Hendriks: ‘Door de gemengde samenstelling hebben al deze gezinnen een extra scherpe blik op het land waarin ze wonen, dat maakt ze zo interessant. Een Rus die in Letland woont, weet dat de Russische kijk op de Europese geschiedenis heel wat anders is dan de Letse.’

En dat is nog maar voorzichtig uitgedrukt. Want in haar boek etaleert Hendriks – via de mensen die ze portretteert – heel wat intolerantie en onbegrip tussen Oost en West. Wordt ze daar na twintig jaar niet cynisch of op zijn minst ongeduldig van? Lachend: ‘Een mooiweerboek is *Ijzere deuren* niet geworden, dat wilde ik er ook absoluut niet van maken. Het is verschrikkelijk hoeveel antisemitisme je in Midden-Europa nog tegenkomt en het communisme lijkt soms wel onuitroeibaar. Maar toch: er is ook al zoveel gebeurd sinds 1989 en je ziet ook zoveel mensen die met eindeloze energie opnieuw beginnen. Dat maakt dat gebied zo mateloos interessant. Dat is wat ik wil beschrijven.’

FOTO DAVID AUSSERHOFFER

Annemieke Hendriks

(Den Haag, 1956) studeerde van 1974 tot 1983 sociologie en Nederlands aan de RUG. Van 1982 tot 1987 werkte ze als programmeur/bestuurder voor het universitaire (film)theater Het Lutje, het latere USVA-theater. Van 1984 tot 1992 was ze docent sociologie en journalistiek aan Hogeschool Windesheim, van 1993 tot 2000 redacteur bij het Nederlands Filmmuseum. Sinds 1989 werkt ze als freelancejournalist voor onder meer *de Volkskrant*, *Vrij Nederland* en *De Groene Amsterdammer*. Sinds 2002 woont en werkt ze in Berlijn. Zij schreef zeven non-fictieboeken.

Annemieke Hendriks *Ijzere deuren* -
Zes families tussen Oost- en West-Europa
€ 19,95
www.uitgeverijcontact.nl

TEKST > RALPH AARNOUT

Ooit begonnen op een bovenverdieping in Assen, nu stevig verankerd in de mondiale top 5 van medicijntesters. In 25 jaar is er veel veranderd bij Pharma Bio-Research, sinds 2006 bekend als PRA International. Wat blijft, is de relatie met de RUG, zeggen directieleden en alumni Willem Jan Drijfhout en Peter Ketelaar.

Eerste halte voor medicijnonderzoek

Menig Groninger student heeft het in ieder geval wel eens overwogen. Een paar dagen 'nietsdoen' in een smaakvolle kliniek tussen het groen bij Zuidlaren, volledig verzorgd, en als dank een flinke vergoeding. Het ideale bijbaantje. Maar voor niets gaat de zon op. Als testpersoon voor een

Erik Jan van Goor (42)

Studie rechten, RUG tot 1994
Testpersoon van 1988 tot 1990

'Idealisme? Welnee, ik was een behoeftige student en kon het geld goed gebruiken voor een skivakantie. Er hing een ongedwongen sfeer in Zuidlaren, maar het toezicht op onze gezondheid was streng. Buiten zomaar een potje voetballen, zo iets kon toen nog. Ik zelfs met het bloedkraantje nog in mijn arm. Drie keer ben ik vrijwilliger geweest, en altijd heerste er een huiskamergevoel. Met veertien kerels wekenlang op één kamer, dat schept een band. Een van mijn beste vrienden – later de getuige bij mijn bruiloft – heb ik daar leren kennen.'

nieuw ontwikkeld medicijn loop je nu eenmaal een zeker risico. Toch is er in al die jaren nooit iemand in gevaar gekomen, verzekert Peter Ketelaar (1959). 'De vrijwilligers worden continu in de gaten gehouden. Als er ook maar iets gebeurt wat schadelijk kan zijn, grijpen wij in.'

Zelf draaide hij als student nooit mee. Toen Ketelaar halverwege de jaren tachtig colleges biochemie volgde aan de RUG, was Pharma Bio-Research nog een vrij onbekend laboratorium boven een Asser apotheek. Maar de Groninger farmaceut en onderzoeker Jan Jonkman ging er voortvarend te werk met zijn tests voor de geneesmiddelenindustrie, die aan steeds strengere regelgeving moesten voldoen. In 1988 werd het Noorder Sanatorium in Zuidlaren in gebruik genomen als kliniek. Niet lang daarna verhuisde het laboratorium in Assen naar een eigen complex. Hier ziet Ketelaar sinds een paar jaar toe op de analyse van bloed- en urinemonsters die bij de tests worden afgenomen. 'Met honderd medewerkers kunnen we studies efficiënt uitvoeren. Daarom analyseren we niet alleen proefmonsters uit onze eigen klinieken, maar ook die van farmacieconcerns van over de hele wereld.'

Schaalvergroting

Die internationalisering heeft alles te maken met de overname door de Amerikaanse branche-

Willem Jan Drijfhout (links) en Peter Ketelaar (rechts)

genoot PRA International in 2006. Pharma is sindsdien onderdeel van een enorme geneesmiddelenfabrikant, actief in 65 landen. 'Als het gaat om het vroegste stadium van medicijnonderzoek, zitten we nu bij de vijf grootste bedrijven ter wereld,' zegt Willem Jan Drijfhout (1967), die na de overname toetrad

tot het bestuur van PRA. Hij belt vanuit zijn auto op weg naar Schiphol, vanwaar hij doorvliegt naar het hoofdkantoor in North Carolina. Daarna volgt een reis naar India om 'relaties uit te bouwen'. Het lagelonenland is een nog vrijwel onontgonnen gebied. Als het lukt om in India dezelfde hoge veiligheidsstandaard te

/'Studies naar medicijnen worden steeds complexer'

waarborgen, kan PRA hier in de toekomst minder kostbare medicijntests opzetten.

'Meegaan met de schaalvergroting is de enige manier om in deze markt nog bestaansrecht te hebben,' zegt Drijfhout. 'Een fabrikant kan in Amerika een licentie voor zijn medicijn hebben gekregen, maar ergens anders op de wereld gelden weer andere criteria. Dat verklaart waarom PRA belangstelling voor ons had.' Met zo'n 2000 testpersonen per jaar was Pharma Bio-Research Europees marktleider op het gebied van fase 1-onderzoek, zoals het testen met gezonde vrijwilligers bekend staat. PRA hield zich vooral bezig met de volgende stap, tests op kleine groepen patiënten. Beide activiteiten sloten goed op elkaar aan. De wereldmarkt kan snel veranderen. 'Deze branche kent grote pieken en dalen,' zegt Drijfhout, doelend op de turbulente jaren die Pharma voor de overname doormaakte. In 1996 en 1997 steeg de omzet met 80 procent, een explosieve groei waar het bedrijf zich flink aan vertilde. Deadlines werden niet gehaald, opdrachtgevers liepen weg en twee jaar later was Pharma failliet. Een doorstart volgde, het bedrijf werd een prooi van investeringsmaatschappijen, de omzet jojode op en neer. 'Een dynamische en heel interessante periode,' aldus Drijfhout, die in 1996 als gepromoveerd farmacoloog bij het bedrijf begon. 'Ik heb vier verschillende eigenaren meegemaakt.'

Ziekenhuisomgeving

Peter Ketelaar toont de vriescel van het laboratorium, waar testmonsters bij twintig graden onder nul worden bewaard. De zestien massaspectrometers, ieder met de waarde van een huis, die miljoenen van miljoenen grammen kunnen opsporen. Rondleidingen geeft hier hij normaal gesproken alleen aan klanten. 'Als wij de publiciteit opzoeken, kan dat worden opgevat als werving. Om medisch-ethische redenen mogen we vrijwilligers alleen benaderen voor specifieke onderzoeken. En dat blijft hard werken.' Toch is zo'n 40 procent van de testpersonen nog altijd (RUG)-student. En de samenwerking met de universiteit

– onder de 450 Nederlandse PRA-medewerkers zitten flink wat Groninger alumni – is in 25 jaar alleen maar toegenomen. Veel onderzoek wordt gezamenlijk uitgevoerd, met uitwisseling van kennis en analyseapparatuur.

De samenwerking is het meest zichtbaar in Groningen, bij de PRA-kliniek in het UMCG. Sinds 2001 testen beide partijen daar medicijnen op zowel testpersonen als (kleine groepen) patiënten. Drijfhout: 'Studies naar medicijnen worden steeds complexer, opdrachtgevers verlangen vaker een ziekenhuisomgeving.' Ook de fase 1-tests die PRA momenteel in Oost-Europa uitvoert, vinden allemaal plaats in plaatselijke hospitalen. Wat betekent dat voor de toekomst van de monumentale kliniek in Zuidlaren? 'Het is goed mogelijk dat het onderzoek over een paar jaar naar Groningen verhuist. We zijn daar al gegroeid van dertig naar zeventig bedden.' Dat Noord-Nederland ooit te klein wordt voor PRA, acht hij uitgesloten. Ons kapitaal zit hier, in onze mensen. Dat is niet te kopiëren naar het buitenland.'

Justus Hoen (22)

Studie bedrijfskunde, RUG vanaf 2005
Testpersoon in 2007

'Het was mijn broertje die me overhaalde. Hij wilde naar Australië en ik naar de wintersport, dus we schreven ons gezamenlijk in voor een studie van tien dagen. Iedereen in mijn omgeving vond er wel iets van: een zeker risico, maar aan de andere kant die flinke vergoeding. Ikzelf voelde me door de strenge controles in ieder geval veilig. Zelfs bij een buitenwandeling kreeg je begeleiding. Verder kon ik mijn eigen gang gaan. Tussen de onderzoeken door leerde ik met succes voor mijn tentamens'

TEKST > RUTGER VAN DER MEIJ

FOTO > JEROEN VAN KOOTEN

Grafsteen Ubbo Emmius

Ubbo Emmius (1547-1625) was de eerste rector magnificus ten tijde van de stichting van de universiteit in 1614. Toen de Martinuskerk aan de Broerstraat in 1982 werd afgebroken om plaats te maken voor het nieuwe gebouw van de Universiteitsbibliotheek, werd Ubbo Emmius' grafsteen ondergebracht in het Academiegebouw. De 1400 kilo zware zerk is inmiddels gerestaureerd en op 27 augustus 2009 in de hal van het Academiegebouw geplaatst. De Latijnse tekst op de steen begint als volgt: 'Voor de onsterfelijke nagedachtenis aan de vermaarde en vrome grijsaard Ubbo Emmius, een Fries uit Greetsiel, eerste rector van de academie, theoloog der zuivere leer, uitnemend filoloog, volmaakt geschiedschrijver.'

Symposium 'Tegen barbarij. De stichting van de Groningse Universiteit (1614)'

Het oudste, officiële document van de Groningse Universiteit, het 'Stichtingbesluit of nog liever Eeuwig Edict', staat centraal in een tweedaags symposium over de Groningse Universiteit rond 1614. Het door Ubbo Emmius uit naam van de Staten van Groningen en Ommelanden opgestelde document drukte op originele wijze de idealen uit van de stichters van de universiteit – idealen die meer dan ooit overeenstemmen met de aspiraties van de moderne universiteit.

De lezingen handelen o.a. over de vroegste faculteiten, de gebouwen, bibliotheek en faciliteiten, het pedagogisch programma dat aan de stichting ten grondslag lag, de bijzondere betekenis van koning Alfonso van Napels als bevorderaar van kennis en wetenschap en als *imago dei*, het eerste ooggetuigenverslag van de nieuwe universiteit, en ook over de betekenis van de nieuwe stichting in nationaal en internationaal verband.

Tijd: **29-30 oktober 2009**. Plaats: Senaatskamer, Academiegebouw, Broerstraat 5
Informatie en (kosteloze) inschrijving – a.u.b. vóór 22 oktober a.s. > www.rug.nl/let/tegenbarbarij

Universitaire jaarverslagen

Wat is de droom van Ben Feringa, hoogleraar chemie? Wat is de ambitie van mediëviste Sabrina Corbellini? Hoe presteerden Groningse studenten tijdens de Olympische Spelen? Het is te lezen in *Jaarbeeld Rijksuniversiteit Groningen 2008*. Alle belangrijke momenten worden in dit rijk geïllustreerde verslag genoemd, maar er zijn ook acht portretten van onderzoekers voor wie 2008 een bijzonder jaar was. Er is tevens een Engelse editie: *Annual Review University of Groningen 2008*. Tot slot is het officiële *Rijksuniversiteit Groningen Jaarverslag 2008* beschikbaar. Hierin wordt het beleid van het afgelopen kalenderjaar in hoofdlijnen geschetst en verantwoord. Verder worden belangrijke kencijfers en kerngetallen weergegeven, alsmede een financieel overzicht. Deze gratis verslagen zijn beide te

bestellen bij de Afdeling Communicatie, tel. (050) 363 5445 of communicatie@rug.nl.
De pdf-versies staan op respectievelijk www.rug.nl/jaarbeeld en www.rug.nl/jaarverslag.

Duurzaam investeren

Onze economie krimpt en dat heeft onherroepelijk gevolgen voor de wetenschap. Investeren in wetenschappelijk onderwijs en onderzoek staan onder druk. Hiermee staat innovatie, op z'n minst, op de tocht. Dit gebeurt op een moment dat, door het opraken van onze natuurlijke energiebronnen en opwarming van de aarde, juist een grote behoefte is aan fundamenteel nieuwe

kennis. Want met de huidige kennis kunnen we de grote vraagstukken van deze en de nabije tijd niet oplossen.

Nederland is het enige land in de Europese Unie dat de afgelopen tien jaar geen groei van onderzoeksbudgetten, ten opzicht van de economische welstand, heeft gekend. Zo worstelt, stelt de president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Robbert Dijkgraaf, de wetenschap al enige tijd met een eigen kredietcrisis. Studentenaantallen groeien, de vraagstukken waarvoor de wetenschapper zich geplaatst ziet, worden complexer, de internationale competitie neemt toe en multidisciplinair onderzoek wordt steeds duurder. Het is een samenloop van zaken die er toe leidt dat jongeren na hun studie afhaken en wegblijven uit de wetenschap.

Ons kennisniveau mag niet verder afkalven. Maar de kans dat het gebeurt is groot. De studenten van nu moeten enthousiast worden gemaakt en voorbereid op het oplossen van de grote problemen. We moeten niet door de crisis gemankeerde generaties creëren, zoals in het recente verleden de 'lost generation' of de 'achterbankgeneratie'. De huidige groep studenten moet de komende decennia de infrastructuur van een nieuwe economische orde bouwen en de wereld naar een duurzame toekomst leiden. Uw investeringen in deze groep jongeren zijn per definitie duurzaam!

Tienke Koning

Directeur Ubbo Emmius Fonds

Op studiereis dankzij het GUF

Pieter Laurens Baljon in Genua

Voor zo'n 800 studenten per jaar betekent een bijdrage van het Groninger Universiteitsfonds (GUF) dat ze een reis naar het buitenland kunnen maken. Bijvoorbeeld om onderzoek te doen, een congres te bezoeken of er een periode te studeren. Sinds de oprichting in 1893 draagt dit fonds op allerlei manieren bij aan het bevorderen van de studie aan de RUG.

Ooit richtte een aantal Groningse hoogleraren het fonds op om minder afhankelijk te zijn van Den Haag. 'Dat is niet gelukt,' glimlacht professor **Piet van der Kruit** (1944), voorzitter van het fonds. 'Maar het fonds is wel succesvol. Elk jaar geven we kleine beurzen aan studenten die naar het buitenland willen gaan. Dat is voor hun wetenschappelijke ontwikkeling van groot belang. Driehonderd euro is natuurlijk niet genoeg om een hele reis te bekostigen, maar het is een begin. Als je kunt zeggen dat je al geld van het GUF hebt, gaan vaak meer deuren open.'

Donateurs nodig

Het fonds verstrekt verder jaarlijks zo'n veertig beurzen van 1.000 euro aan excellente studenten, die bijvoorbeeld cum laude voor hun bachelor's examen zijn geslaagd. Daarnaast geeft het GUF financiële ondersteuning aan tentoonstellingen en bijzondere leerstoelen. En het kent elk jaar prijzen van 2.500 euro toe aan negen studenten die volgens hun eigen faculteit tot de top behoren.

Bijdragen voor het fonds komen van zo'n 600 vaste donateurs. Daarnaast beschikt het over een aantal legaten, zoals dat van de Gratama Stichting. Van der Kruit: 'De Gratama Stichting is opgericht door een familie die op deze manier hun nazaten wilden laten studeren. De familie kiest elk jaar een klein onderzoeksproject om te subsidiëren,

zoals de ontsluiting van Russische archieven, de kleine telescoop op de Bernoulliborg of het educatieve project over het Canadese regenwoud (zie ook pagina 16 en 17, red.). Helaas loopt het aantal vaste donateurs terug. Daarom werken we nu samen met het Ubbo Emmius Fonds en vragen we alumni iets terug te doen voor hun oude universiteit. Daar verwachten we veel van!'

Waardevolle ervaring

Pieter Laurens Baljon (1982) is zo'n alumnus. Hij denkt met plezier terug aan de reis die hij mede dankzij het GUF kon maken. Baljon studeerde Kunstmatige Intelligentie tussen 2001 en 2006 en werkt aan zijn promotieonderzoek in Genua en de VS. Hij vroeg de beurs indertijd aan om tijdens het eerste congres van de Society for Applied Neuroscience in Swansea (GB) de resultaten van zijn onderzoek naar brein-computer interfaces te kunnen presenteren. 'Na die reis had ik de smaak te pakken. Ik heb er later tijdens sollicitaties ook veel aan gehad. Bovendien hebben de reis en de ontmoetingen met andere Europese onderzoekers mijn belangstelling voor de wetenschap alleen maar groter gemaakt. Ik heb dus veel baat gehad bij die eerste beurs en gun anderen die ervaring ook. Daarom steun ik het GUF nu als donateur.'

U kunt het Groninger Universiteitsfonds ook steunen door een donatie over te maken op rekening 10.32.55.400 t.n.v. Ubbo Emmius Fonds onder vermelding van Groninger Universiteitsfonds. Op www.rug.nl/guf vindt u meer informatie, waaronder het Jaarverslag 2008.

TEKST > MARJAN BROUWERS

Alumnidag 2009

Op 13 juni 2009 vond de alumnidag plaats als afsluiting van de festiviteiten rond het 395-jarig lustrum van de RUG. Ruim 600 oud-studenten, van alle leeftijden, bezochten 's ochtends de gezamenlijke brunch in een grote tent in de tuin van het Academiegebouw. Er waren zelfs een aantal 'RUG-families', waarvan zowel de ouders als de kinderen in Groningen hebben gestudeerd. Voor veel alumni was het geweldig om weer op hun oude universiteit te zijn en hun oude studiegenoten te ontmoeten.

De alumnidag werd geopend door de voorzitter van het College van Bestuur, Sibrand Poppema en, inmiddels oud-burgemeester van Groningen, Jacques Wallage. Na de brunch werd voor het eerst de prijs 'alumnus van het jaar' uitgereikt door rector magnificus Frans Zwarts. Jeroen Smit, auteur van de bestseller *De Prooi* en alumnus bedrijfskunde (1986) mocht de prijs in ontvangst nemen. Vanaf twee uur waren alle alumni welkom op hun oude faculteit. De faculteiten hadden in samenwerking met de alumniverenigingen zeer diverse programma's georganiseerd: van bijzondere lezingen en workshops, tot historische stadswandelingen en (pub)quizen. 's Avonds konden de alumni nog tot in de kleine uurtjes genieten van de stad en de universiteit tijdens de 'Nacht van Kunst & Wetenschap'. Dit spektakel trok naar schatting 15.000 bezoekers.

De verkiezing van een Alumnus van het Jaar zal jaarlijks plaatsvinden. In 2010 zal de prijs tijdens de opening van het Academisch jaar worden uitgereikt. Kent u een inspirerende alumnus? Geef hem/haar dan op bij de afdeling Alumnirelaties & Fondswerving, h.bodewes-bolt@rug.nl of tel. (050) 363 4684.

Nieuws regionale alumnikringen

Zeven enthousiaste alumni reageerden op onze oproep in de vorige *Broerstraat 5* voor vrijwilligers om alumnikringen voor 'jonge alumni' op te richten in een aantal grote steden. Op 12 september j.l. kwamen ze bij elkaar om de mogelijkheden te bespreken voor de oprichting van een kring in Den Haag en in Rotterdam. Met succes.

In november 2009 zal de **startbijeenkomst** plaatsvinden van de **alumnikring Den Haag** in het Vredespaleis. Op het programma staat een rondleiding, een lezing van een bekende alumnus en een borrel. In januari 2010 vindt de tweede activiteit plaats: een pubquiz. Alle alumni uit Den Haag en omgeving die niet langer dan 10 jaar geleden zijn afgestudeerd zijn van harte welkom. Het volledige programma en meer informatie is te vinden op: > www.rug.nl/alumni.

Voor de **alumnikring Rotterdam** zijn we nog op zoek naar een extra vrijwilliger om ook in deze regio activiteiten voor RUG-alumni te helpen te organiseren.

Wil je je aanmelden voor de bijeenkomst in Den Haag of als vrijwilliger in Rotterdam? Neem dan contact op met de afdeling Alumnirelaties en Fondswerving: h.bodewes-bolt@rug.nl of tel. (050) 363 4684.

University of Groningen Worldwide

De Rijksuniversiteit Groningen wil ook de banden met haar internationale oud-studenten aanhalen. Deze groep alumni groeit sterk, doordat er steeds meer buitenlandse studenten aan de RUG studeren. In 2008 waren dat er ruim 2200, afkomstig uit 110 landen. Per 1 september is Carina Bravo Plancarte (Mexico, 1982) begonnen als International Alumni Officer voor de afdeling Alumnirelaties & Fondswerving. Carina haalde in 2005 een Master of Science in International Business aan de RUG. Daarnaast is er sinds kort een online nieuwsbrief voor internationale alumni: 'University of Groningen Worldwide'. U kunt zich abonneren op de nieuwsbrief via www.rug.nl/alumni.

Reizen

Napels en Spitsbergen, dat waren de bestemmingen deze zomer van respectievelijk de GLTC 'Zephyros'-reis en de algemene alumnireis. Benieuwd hoe het is geweest? Op www.rug.nl/alumni vindt u verslagen van beide reizen.

Spitsbergen (foto: W. Reitsma)

Fondsenwervingsacties

In april en juni hield het Ubbo Emmius Fonds twee fondsenwervingsacties onder alumni voor onderzoek en onderwijs. De opbrengst van beide acties is 35.000 euro, waarvan 7.000 euro in de vorm van doorlopende machtigingen. De collecte bij het concert van het Zweeds Koninklijk Academisch Orkest in de Martinikerk op 13 juni leverde ruim 500 euro op voor het Eric Bleumink Fonds.

Alumni Mobilae

Alumni Mobilae is de alumnivereniging van Bewegingswetenschappen Groningen. Word lid voor de activiteiten en het alumniblاد 'In BW'ging! > www.studiosimobilae.nl

BRUG

Steeds meer alumni hebben binnen hun werk direct of indirect te maken met China. BRUG, de alumnivereniging van bedrijfskunde, organiseert in samenwerking met dr. Huibert de Man (Maastricht School of Management) en drs. Helen de Haan (Hogeschool InHolland in Rotterdam) dit najaar de workshopreeks Inside China. De eerste workshop vindt plaats op 28 oktober 2009. Aanmelding via het BRUG-secretariaat, tel. (074) 250 4800, brugsecretariaat@planet.nl. > www.brug.net

Alumni online

In augustus is de e-mailvoorziening voor alle studenten, medewerkers en alumni van de Rijksuniversiteit Groningen vernieuwd. Helaas bleek een maand later de nieuwe 'web-mail' niet goed te functioneren en hebben we moeten besluiten toch weer terug te gaan naar de oude e-mailvoorziening. Dit betekent dat u weer in moet loggen via <https://alumnimail.rug.nl> om gebruik te kunnen maken van uw e-mail for life. Wij zijn ons terdege bewust van de overlast die het uitvallen van een basisvoorziening als de mail heeft veroorzaakt en bieden onze welgemeende excuses hiervoor aan.

Meer informatie over e-mail for life en over het Alumni Network, de online community voor oud-studenten, is te vinden op www.rug.nl/alumni.

Meander

'Vrienden van Meander' is de nieuwe subcommissie van studievereniging Meander (Kunst- en Architectuurgeschiedenis), speciaal voor alumni en andere geïnteresseerden die op de hoogte willen blijven van wat er zich in de kunstwereld en specifiek op het Kunst- en Architectuurgeschiedenis Instituut afspeelt. U kunt voor 15 euro lid worden en krijgt dan onder meer een nieuwsbrief, het tijdschrift Artefact en natuurlijk de mogelijkheid een aantal keren per jaar in contact te treden met alumni, studenten en andere kunst- en architectuurliefhebbers.

> www.studieverenigingmeander.nl.

Album Amicorum

Eeuwenlang droegen academici een Album Amicorum, oftewel vriendenboek, met zich mee, waarin herinneringen aan dierbare personen en momenten werden verzameld. Ze namen het mee op hun reizen langs de verschillende Europese universiteiten. Sinds kort kent de RUG een eigen, nieuw Album Amicorum. Het is een bijzonder afstudeerca-deau voor masterstudenten en promovendi. Het album is mede mogelijk gemaakt dankzij inhoudelijke en financiële steun van alumnus Jan Zegeering Hadders (zie pagina 18 van deze *Broerstraat 5*) en werd ontwikkeld door de afdeling Alumni-relaties & Fondswerving in samenwerking met de internationaal befaamde fotomanifestatie en -publisher Noorderlicht.

Ook na het afstuderen blijven veel alumni zich inzetten voor de universiteit. Rob Meuter (economie, 1970) en Frits van Bruggen (economie, 1983) vertellen over hun betrokkenheid bij Alumnikring 't Gooi.

v.l.n.r. Rob Meuter, Bert van der Wijk, Frits van Bruggen en Jan Zegeering Hadders

'Gezellig, maar niet vrijblijvend', zo omschrijft Rob Meuter de nieuwe Alumnikring 't Gooi. 'Het is leuk om andere alumni te ontmoeten en met Groningers onder elkaar te zijn. Maar de bedoeling is vooral dat we ons inzetten voor de Rijksuniversiteit Groningen, dat we geld bij elkaar krijgen voor onderzoekers en wetenschappelijke projecten. Je moet dus wel bereid zijn om te geven of je netwerk in te zetten als je mee wilt doen.'

Uitwaaiieren

Meuter, voorzitter van het ABN Amro Pensioenfonds, nam eerder dit jaar het initiatief tot de Gooise kring. Hij werd daarbij gesteund door Frits van Bruggen (oud-directielid Nationale-Nederlanden) en Jan Zegeering Hadders (bestuurslid Fortis), die hij beiden al kende van het bestuur van het Ubbo Emmius Fonds van de RUG. Ook Bert van der Wijk (bestuurslid Signium International) sloot zich hierbij aan.

Voor de eerste bijeenkomst, begin september, wisten ze 25 alumni op de been te brengen. 'Elk van ons heeft een paar oud-Groningers uitgenodigd, die we direct of indirect kennen,' vertelt Frits van Bruggen. 'Wat me opviel was dat iedereen het meteen een goed idee vond. Nu moet het verder uitwaaiieren en moeten die 25

mensen nog meer mensen enthousiast weten te maken.'

Spitsbergen

Die eerste bijeenkomst bestond onder meer uit een presentatie door bioloog Maarten Loonen van het Arctisch Centrum. 'Zeer inspirerend,' aldus Meuter. 'Hij wist heel goed uit te leggen wat hij op Spitsbergen doet, hoe de werk- en leefomstandigheden daar zijn en wat hij en zijn PhD-studenten met extra geld zouden kunnen doen.' Van Bruggen: 'Fundamenteel onderzoek, zoals van Maarten, heeft vaak veel meer moeite om aan financiering te komen, maar is wel zeer belangrijk voor de maatschappij. Overigens was ook de mous mit stip (boerenkool met jus) na afloop een succes.'

Waar Van Bruggen als geboren Groninger al sinds zijn afstuderen een band voelt met de universiteit, is de betrokkenheid van Meuter pas de laatste jaren sterker geworden. Meuter: 'Op een gegeven moment ga je nadenken over wat echt belangrijk is in het leven, welke instituten er toe doen. De Rijksuniversiteit Groningen is er daar één van. Het is mooi als je als alumnus wat terug kunt doen.'

TEKST > BERT WOLFKAMP

FOTO > BERT JANSSEN

Chinese Comenius Course

Internationalisering. Een woord dat perfect past bij de sector onderwijs en onderzoek van het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG). Precies daarom vertrok sectordirecteur Ton Kee dit voorjaar met Comenius voor een intensieve Course naar China. Bevlogen vertelt hij over economie, klimaat, communisme, leiderschap, Chinese wetenschappers én internationale betrekkingen.

China. Voor veel organisaties een onbekend en onontgonnen terrein. De ontoegankelijke taal en schrifttekens, het staats-systeem en de hechte samenleving vormen een ferme drempel. Maar dat er ongelooflijke kansen liggen, zag het UMCG al vlot. De basis voor een Chinees-Nederlandse uitwisseling werd gelegd door Sibrand Poppema, nu collegevoorzitter van de Rijksuniversiteit Groningen, maar daarvoor decaan van het UMCG. Dankzij de inspanningen van Poppema heeft Ton Kee als sector-directeur regelmatig met Chinezen te maken. 'We hebben een flink aantal Chinese promovendi, postdocs en dokters aan het werk binnen het UMCG; één afdeling, Orhodontie, wordt zelfs geleid door een jonge vrouwelijke hoogleraar van Chinese afkomst. Er is ook een uitwisseling op wetenschappelijk gebied, die steeds intensiever wordt. De Comenius Course heeft me wat dat betreft precies gebracht wat ik verwachtte: in een korte tijd leerde ik op een postacademisch niveau heel veel over het land en de mensen. En dat helpt me in mijn werk. Ook privé intrigeert China me enorm. Mede daarom werd de Course een hele verrijkende en inspirerende ervaring.'

Partners

Kee werd 59 jaar geleden geboren in Zaandam, studeerde sociologie in Amsterdam en maakte carrière in Groningen. Een Hollander, die viel voor Groningen. Het lijkt een bestendige liefde. 'Al 35 jaar woon ik hier met plezier, ik voel me thuis. Mijn werk bracht me hier, want na mijn studie kreeg ik een baan bij de Rijksuniversiteit Groningen, aanvankelijk als wetenschapper, later als studieadviseur en manager bedrijfsvoering.' Daarmee legde hij het fundament voor zijn huidige functie,

maar tussendoor werkte Kee nog als directeur van de Kunstacademie Minerva van de Hanzehogeschool. Vervolgens werd hij bestuurder van wat toen nog de Faculteit Geneeskunde heette. 'In 2005 zijn wij als faculteit gefuseerd met het oude AZG tot het UMCG.'

Om met die 'nieuwe' organisatie mee te kunnen in de vaart der volkeren, is internationalisering volgens Kee noodzakelijk. 'Wij zien als UMCG én Rijksuniversiteit Groningen China als één van onze belangrijkste internationale contacten. En dat zal alleen maar toenemen. We halen er veel talent vandaan en de Chinezen werken graag mee. De autoriteiten daar rekenen erop dat een groot deel van die Chinezen weer terugkeert naar hun land. Opgeleid en ontwikkeld.'

Mao

De beelden en berichten van China als opkomende macht kennen we allemaal. Maar Kee heeft het aan den lijve ondervonden. Hij is er nog stilliger door geworden: ‘China wordt geen wereldmacht, maar is het al. Het tempo is krankzinnig. In Amsterdam duurt het meer dan 20 jaar voordat er een metro rijdt. In China ligt tussen het idee en de realisatie twee jaar.’ Toch bespeurde Kee in China een aantal valkuilen voor het machtige regime. ‘Ze moeten 8% economische groei blijven boeken om alleen al de effecten van de bevolkingsgroei te compenseren. De communistische partij is nog steeds aan de macht, maar de basisideologie leeft bijna nergens meer. Zodra de economische groei terugloopt, zal het huidige systeem ongetwijfeld ter discussie komen te staan. Ze doen alsof ze nog veel hebben met Marx en Mao. Maar productie en groei staan voorop. Ook zijn ze angstig voor versnippering binnen de republiek. Daarom bestrijden ze de Tibetaanse en Oeigoerse opstandelingen ook intensief. Ze zijn heel angstig voor decentrale krachten, want ze weten wat de Sovjet-Unie ten val heeft gebracht.’

Slagvaardig en competitief

Het programma van Comenius draagt bij aan een veelzijdige ontwikkeling van bestuurders en topmanagers en biedt een inspirerende confrontatie met de opvattingen en paradigma's van de deelnemers. Zo heeft Kee het ook ervaren, want op een aantal gebieden valt er wel wat van de Chinezen te leren. Slagvaardigheid bijvoorbeeld. ‘Hier wil men al 20 jaar de landingsbaan van vliegveld Eelde verlengen, maar een kleine groep houdt dat tegen. De verhouding tot het grotere, gemeenschappelijke belang is dan zoek. In China gebeurt het tegenovergestelde. Een bezoek aan China plaatst wat dat betreft alles wat je doet in een ander perspectief.

Wat je ook leert, is dat ons gedrag niet overal zo gebruikelijk is. In China zeggen ze altijd ‘ja’. Onlangs had ik hierover een discussie met een Chinese promovenda. Die vond zichzelf in Nederland erg brutaal geworden. Haar gedrag hier zou in haar eigen land onacceptabel zijn, terwijl zij in onze ogen nog steeds een timide meisje is.’ Kee vervolgt zijn betoog. ‘Dat komt ook door het Chinese onderwijssysteem, dat stuurt op excellentie via competitieve examens. Alleen échte toppers komen in aanmerking voor een plek op de universiteit. Zo werden wij tijdens onze reis begeleid door een Chinese jongen die perfect Nederlands sprak, maar verder niks met ons land

heeft. Hij was gewoon aangewezen om Nederlands te gaan studeren en zag dat als een eer. Kritiek heb je dan niet.’

De kennismaking met een totaal andere cultuur leidde voor Kee tot reflectie op de eigen situatie. De meest dominante ervaring daarbij is de relativering van de positie van Nederland en de dingen waar wij ons druk over maken. ‘Je beseft veel sterker hoe klein wij zijn als land, hoe beperkt onze invloed is en ook in welke luxe – in zowel materiële zin, maar ook qua veiligheid en stabiliteit – wij leven. De problemen waar wij ons druk over maken, of het nou gaat over gezondheidszorg, verkeer, milieuvervuiling of de bescherming van persoonlijke levenssfeer, zijn natuurlijk peanuts in verhouding tot die van de mensen in China. Tegelijkertijd zie je ook dat we ondanks onze beperkte omvang en aantal wel degelijk een vooraanstaande rol kunnen spelen op een aantal gebieden. Bijvoorbeeld in de wetenschap.’

Humor

Kee is er trots op dat het UMCG in een wereldwijde competitie tussen circa 2500 instituten bij de beste 100 hoort. En dan te bedenken dat Groningen qua omvang slechts 1% van Shanghai is.

Ondertussen leerde Kee niet alleen van de Chinezen, maar ook van zijn medereizigers. ‘Comenius heeft een perfecte groep samengesteld. Alle deelnemers brachten hun ervaring mee, waardoor we het erg goed met elkaar konden vinden. Héél erg verrijkend.’ Ook roemt Kee het hoge niveau van de gastdocenten, waarvan velen in de top van de Chinese wetenschap acteren. Sinoloog-historicus Leonard Blussé is volgens Kee eveneens een onmisbare schakel in het studieprogramma. ‘Hij spreekt goed Chinees, is ad rem, heeft humor en plaatst alles probleemloos binnen Chinese en Nederlandse kaders.’ Aan wie wil Ton Kee de Chinese Comenius aanbevelen? ‘Aan beslissers van alle grote en internationaal georiënteerde organisaties, ook de publieke. De rol van China gaat alleen maar toenemen. Eigenlijk moet je zorgen dat je Chinezen in je organisatie krijgt. Vanwege hun talent, maar ook om een band te krijgen met het land. Dat is ontzettend belangrijk. Er ligt een enorme markt, of beter gezegd een nieuwe wereld, wanneer China zich in dit tempo blijft ontwikkelen.’

TEKST > TOM RUSTEBIEL

FOTO > ELMER SPAARGAREN

In het voorjaar 2010 gaat wederom de **Chinese Comenius Course** van start. Deze course bestaat uit een tweedaagse module in Nederland, op 15 en 16 april, over de historie en cultuur van China, gevolgd door een negendaagse studiereis van 22 april t/m 1 mei langs de Peking University en de Tsinghua University te Beijing en de Fudan University te Shanghai. Centraal staan de thema's verbinding, balans en dynamiek. Er is plaats voor maximaal veertien deelnemers. Belangstellenden kunnen zich persoonlijk aanmelden bij Comenius.

STARTDATA COMENIUS LEERGANGEN

do 12 november 2009 en
do 27 mei 2010

Nationale Comenius Leergang

woe 25 november 2009 en
woe 19 mei 2010

Europese Comenius Leergang

do 15 april 2010

Chinese Comenius Course

zo 8 november 2009 en
mei 2010

American Comenius Course

MEER INFORMATIE

Bel met Sandra Roelen, managing director Comenius, tel (050) 316 22 23 of per e-mail: info@comeniusleergang.nl, www.comeniusleergang.nl

Boek over de portretten

Achter de hoogleraarportretten in het Academiegebouw gaan verrassende verhalen schuil. Alumna (kunst)geschiedenis Jolanda Oosterheert stelde een boek samen over deze Groningse senaats-galerij, die in 1618 begon met vier portretten van de eerste rectoren en die de RUG in de eeuwen daarna academische glans verschaften. Maar die ook de gemoederen van de geleerden soms danig bezighield en die de afgelopen jaren een opmerkelijke revival beleeft.

Jolanda Oosterheert verhaalt over de hemelbollen van Nicolaus Mulerius, de 'Japoneze rok' van Johannes Mensinga en de 'hofschilders' van Academie Minerva die de universiteit van vele portretten heeft voorzien. Tevens schetst ze de geschiedenis van de verblijfplaats van de galerij: de verschillende academische gebouwen, waar branden woedden, renovaties werden verricht en waar ooit ook kippen en geiten rondliepen. De bijdragen van Rudi Ekkart, Lyckle de Vries, Klaas van Berkel, Franck Smit, Brigitte Hekker en Carolien ten Bruggencate geven deze catalogus een extra dimensie.

In vol ornaat – vier eeuwen Groningse senaatsgalerij, 288 pagina's fullcolour, € 49,95, excl. verzendkosten. Verkrijgbaar in de boekhandel en bij het Universiteitsmuseum: Oude Kijk in 't Jatstraat 7a, 9712 EA Groningen. Bestellen: universiteitsmuseum@rug.nl; tel. (050) 363 5562.

Het Universiteitsmuseum geeft € 10,- KORTING voor alumni, op vertoon van deze pagina of, indien via e-mail of telefoon, bij vermelding van geboortedatum, afstudeerrichting en -jaar.

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: neem contact op met mw. Ingrid Schut-Houwen, tel. (050) 363 52 90 of raadpleeg de universitaire agenda op www.rug.nl. Wijzigingen voorbehouden.

RUIMTELIJKE WETENSCHAPPEN

20 oktober 2009

prof.dr. A.J. (Arno) van der Vlist
Vastgoedontwikkeling

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

27 oktober 2009

prof.dr. E.J. (Eric) van der Jagt
Radiologie, i.h.b. de abdominale radiologie

3 november 2009

prof.dr. M.M.R.F. (Michel) Struys
Anesthesiologie

10 november 2009

prof.dr. N.A. (Nico) Bos
Internationalisering van het onderwijs in de medische wetenschappen

24 november 2009

prof.dr. J.C.C. (Jan) Borleffs
Onderwijs en opleiding in de medische wetenschappen

1 december 2009

prof.dr. A.H.M. (Anne Mieke) Boots
Veroudering van het immuunsysteem en daarmee samenhangende ziekte

15 december 2009

prof.dr. L.H.V. (Lucas) van der Woude
Bewegen, revalidatie en functieherstel

Erratum

Bij de oratie op **9 juni 2009** van prof.dr. J.L. (Hans) Hillige stond in het juni-nummer een verkeerde leerstoel vermeld. De juiste is: *Cardiologie, i.h.b. de cardiorenale interacties*

RECHTSGELEERDHEID

2 november 2009

prof.mr.drs. J.E. (Jenneke) Bosch-Boesjes
Ontwikkeling en differentiatie van het academisch onderwijs, i.h.b. excellentietrajecten

LETTEREN

17 november 2009

prof.dr. D.J. (Dirk Jan) Wolffram
Geschiedenis van bestuur en politiek in de moderne tijd

WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

8 december 2009

prof.dr. M. (Martina) Schmidt
Moleculaire farmacologie

24e jaargang
3e nummer/oktober 2009
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalblad voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres

Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Internet

www.rug.nl/broerstraat5

Redactie

Heidi Bodewes-Bolt
Fenneke Colstee-Wieringa
Gert Gritter
Bert Wolfkamp

Hoofredactie

Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out

In Ontwerp, Assen

Druk

Thieme Rotatie, Zwolle
Oplage 67.000

Adreswijzigingen

De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG

Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

395 jaar RUG, een geweldig feest!

Als Rabobank vinden we het belangrijk om ons aan de Rijksuniversiteit Groningen te verbinden. We zijn tenslotte allebei grote merken in 'Stad en Ommeland' en bovenal gewaardeerde partners.

De Nacht van Kunst & Wetenschap was een groot succes. Wij kijken uit naar 400 jaar RUG!

De Rabobank.
Thuis in studentenstad Groningen

Rabobank. Een bank met ideeën.

www.rabobank.nl/stadenmiddengroningen

Rabobank

Een snijdende dokter wilde de ene arts niet worden. Hij werd huisarts. De andere arts kwam tot de conclusie dat hij liever jurist wilde zijn.

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO'S >

LUUK SCHUDDE (L)

MICHEL DE GROOT (R)

DICK VISSER (52)

STUDIE > geneeskunde 1975-1982

WERK > huisarts op Urk

HUIS > vrijstaand in Tollebeek, met uitzicht over de weilanden

HUISHOUDEN > getrouwd met Marian (50), verpleegkundige; kinderen Monique (21), Jan Willem (19), Sander (16)

BRUTO JAARINKOMEN > neemt jaarlijks twee ton uit de maatschap mee naar huis

'Ik nam de eerste baan aan die ik kon krijgen, assistent urologie in het Westeinde Ziekenhuis in Den Haag. Mijn baas daar vond dat ik de opleiding urologie moest gaan doen, maar ik heb voor huisartsgeneeskunde gekozen. Die snijdende vakken passen toch niet erg bij mij. Bij iemand een nier of een blaas verwijderen en dan zeggen: "Gefeliciteerd, u bent weer beter." Ik word daar niet enthousiast van. Ik blijf het toch als verminkingen zien. Ik deed mijn huisartsenopleiding in Assen. Daarna ben ik teruggegaan naar Den Haag. Ik kocht me in, in een waarneembureautje. We waren met vier jonge artsen. Ons bureau bestond uit een antwoordapparaat waar we om beurten op moesten passen. We hadden er een goede boterham aan, en ik heb in zo'n veertig verschillende praktijken kunnen rondkijken. Tijdens een lange waarneming in Hilversum leek het erop dat ik die praktijk zou kunnen overnemen. Maar ik had ook gesolliciteerd bij een maatschap in Urk waar ze een vijfde collega zochten. Eerst wist ik alleen dat het een praktijk in het noord-oosten van het land was, waar verloskundige ervaring vereist was en affiniteit tot het protestants-christelijke geloof meegenomen. Een van mijn latere collega's daar belde: "Het gaat om Urk, heb je nou nog belangstelling?" Per 1 januari 1987 ben ik toegetreden tot de maatschap. Urk is een heel bijzondere gemeenschap. Een heel mooie bevolking om mee te werken. Ze zijn emotioneel en zeggen waar het op staat. Wij doen zelf nog veel bevallingen. In Urk worden de meeste kindertjes van het land geboren. Vier, vijf kinderen is heel normaal, mijn grootste gezin heeft achttien kinderen. Alle Urkers zijn familie. Iedereen weet alles van elkaar. Als huisarts moet je een beetje buiten die gemeenschap staan. Dat is beter voor wat ik altijd zeg: Dat de enige plek waar geheimen veilig zijn op Urk de spreekkamer van de huisarts is. Ik woonde eerst bij de praktijk. Nu zit de maatschap in een gezondheidscentrum en wonen we een kilometer of vijf buiten Urk.'

JAAP JAN BROUWER (52)

STUDIE > geneeskunde 1975-1982 en rechten 1981-1985

WERK > partner van CinC Management Consultants Den Haag; www.cincmc.nl

HUIS > stadswoning in Den Haag

HUISHOUDEN > getrouwd met Loes (44) die ook advieswerk doet; kinderen Michiel (15), Cathelijne (13), Sophie (11)

BRUTO JAARINKOMEN > 285.000 exclusief de winst uit onderneming

'Als ik door was gegaan had ik voor de specialisatie neurologie gekozen. Maar ik ben na mijn doctoraal opgehouden met medicijnen. Ik kwam erachter dat ik geen onderdeel wilde zijn van het gezondheidszorgsysteem. Als arts ben je naar mijn idee maar op een beperkt terrein bezig, je staat niet midden in de maatschappij. Het mooie van Groningen is dat de stad niet zo groot is, dus je hebt heel veel andere faculteiten om de hoek. Ik deed er tijdens de geneeskundestudie uit interesse wat kunstgeschiedenis en geschiedenis bij, en uiteindelijk ook rechten. Ik ontdekte dat mijn hart lag bij internationale betrekkingen en polemologie, de wetenschap van oorlog en vrede. Ook nog een rechtenstudie? Die mocht ik van mijn ouders zelf betalen. Ik had gelukkig enkele assistentschappen. Ik studeerde toen de Koude Oorlog op zijn hoogtepunt was, maar veel kon je ook weer niet met internationale betrekkingen en polemologie. Ja, bij buitenlandse zaken gaan werken. Daar is me ook wel een baan aangeboden, in het diplomatenklasje, maar ik betwijfelde of ik daar gelukkig van zou worden. Na drie jaar ministerie VWS rolde ik de consultancy in. We adviseerden vooral in de zorg. Ziekenhuizen, verpleeghuizen, organisaties in de gehandicaptenzorg hebben weinig gevoel voor bedrijfsvoering. Echt dramatisch. Er zijn rendementsbesparingen van tientallen procenten te behalen. Dat wij dokter zijn van die organisaties is wat overdreven. Maar wij helpen ze wel. Ik werk maximaal veertig uur per week, want ik ken het klappen van de zweep in de consultancy wel zo'n beetje. Tijd genoeg over voor het schrijven van boeken. Ik schrijf over organisaties in het algemeen – met name over de tegenstelling tussen Anglo-Amerikaans organiseren en Europees organiseren – en daarnaast over militaire organisaties. Mijn vijfde oorlogsboek gaat over zeeslagen in de twintigste eeuw, een oude interesse. Hoe waren de zaken geregeld voor de mannen ten strijde trokken? Dat is telkens mijn invalshoek.'